

Kriminalita mládeže a jejich trestní odpovědnost

Michaela Kogejová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta logistiky a krizového řízení
Ústav ochrany obyvatelstva

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Michaela Kogejová**
Osobní číslo: **L21597**
Studijní program: **B1032A020002 Ochrana obyvatelstva**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Kriminalita mládeže a jejich trestní odpovědnost**

Zásady pro vypracování

- Na základě dostupných domácích a zahraničních zdrojů zpracujte teoretické poznatky z oblasti kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti.
- Provedte dotazníkové šetření a následně zpracujte a proveďte analýzu dat týkající se kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti.
- Na základě vyhodnocení výsledků analýzy stavu, navrhněte opatření ke snížení kriminality mladistvých a jejich trestní odpovědnosti.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

1. FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2014. ISBN 978-80-7380-521-0.
  2. FIRSTOVÁ, Jana. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia*. Praha: Armex Publishing. Skripta pro střední a vyšší odborné školy, 2021. ISBN 978-80-87451-83-0.
  3. JEDLIČKA, Richard a KOLEKTIV. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících, Prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada Publishing, 2015. ISBN 978-80-247-5447-5.
- Další odborná literatura dle doporučení vedoucího bakalářské práce.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Ivan Princ**
Ústav ochrany obyvatelstva

Datum zadání bakalářské práce: **1. prosince 2023**

Termín odevzdání bakalářské práce: **3. května 2024**

L.S.

---

doc. Ing. Zuzana Tučková, Ph.D.
děkanka

---

prof. Ing. Dušan Vičar, CSc.
ředitel ústavu

V Uherském Hradišti dne 4. prosince 2023

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 autorského zákona mohu užit své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem bakalářské práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá. Neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji,

- že jsem na bakalářské práci pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.
- že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

V Uherském Hradišti, dne: 3.5.2024

Jméno a příjmení studenta: Michaela Kogejová

.....
podpis studenta

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zabývá kriminalitou mládeže a jejich trestní odpovědností. Obsahem této bakalářské práce je zjištění stavu problematiky kriminality mládeže a hodnocení právních mechanismů trestní odpovědnosti, jež jsou vymezeny pro mladistvé pachatele. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou část. Teoretická část se zaměřuje na faktory, které přispívají k růstu kriminality mezi mládeží. Dále je v práci vymezeno základní právní ukotvení, dle kterého se řídí při soudním řízení ve věcech mládeže.

V praktické části je použita analytická metoda Ishikawa diagramu, která zkoumá příčiny a důsledky kriminality mládeže a je provedeno dotazníkové šetření, kdy jeho výsledky jsou vyhodnoceny a jsou navržena opatření.

Klíčová slova: mládež, kriminalita, prevence

ABSTRACT

This bachelor thesis deals with youth crime and their criminal responsibility. The aim of this bachelor thesis is to determine the state of the youth crime problem and evaluate the legal mechanisms of criminal liability that are defined for juvenile offenders. The thesis is divided into two parts theoretical and practical. The theoretical part focuses on the factors that contribute to the growth of crime among youth. Furthermore, the thesis defines the basic legal anchor that guides the juvenile justice process.

The practical part the analytical method of the Ishikawa diagram is used to examine the causes and consequences of youth crime and questionnaire survey where the results are evaluated and measures are suggested.

Keywords: youth, criminality, prevention

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu práce Ing. Ivanu Princovi, za odborné vedení bakalářské práce, množství cenných rad a inspirativních podnětů nebo doporučení, které mi poskytl během zpracování této práce a také za trpělivost a vstřícnost při konzultacích.

Taktéž bych chtěla poděkovat všem školám, které mi umožnily provést dotazníkové šetření a jejich žákům za všestrannou pomoc.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 ZÁKLADNÍ POJMY	11
2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY	13
3 KRIMINALITA MLÁDEŽE	15
4 FAKTORY VZNIKU DELIKVENCE U MLÁDEŽE	20
5 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE	24
5.1 PREVENTIVNÍ POLITIKA	24
5.2 DRUHY PREVENCE KRIMINALITY	24
5.3 ÚROVNĚ PREVENTIVNÍCH AKTIVIT	26
6 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST	28
6.1 OPATŘENÍ UKLÁDANÁ MLADISTVÝM	28
6.2 ODPOVĚDNOST MLÁDEŽE ZA PROTIPRÁVNÍ ČINY	32
6.3 ŘÍZENÍ V TRESTNÍCH VĚCECH MLADISTVÝCH OSOB	32
Dílčí závěr	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	34
7 METODA ISHIKAWA DIAGRAM	35
7.1 ČLENĚNÍ ISHIKAWA DIAGRAMU	35
7.2 VYHODNOCENÍ DIAGRAMU	36
8 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	38
8.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	38
8.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	38
9 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	66
10 NÁVRH PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ	67
ZÁVĚR	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	70
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	74
SEZNAM GRAFŮ	75
SEZNAM OBRÁZKŮ	77
SEZNAM TABULEK	78
SEZNAM PŘÍLOH	79

ÚVOD

V současné době se kriminalita mládeže stává stále více medializovaným a rozebíraným fenoménem, který vyvolává nejen obavy veřejnosti, ale i otázky ohledně právního rámce a přístupu k mladistvým pachatelům. Téma kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti vytváří dopad na utváření národních bezpečnostních politik a právních norem.

Kriminalita mládeže se projevuje různorodými formami, od drobných přestupků až po vážné trestné činy. Chování lze ovlivnit dle faktorů, které mohou být sociální, ekonomické, vzdělávací a rodinné. Pro mladé jedince může kriminalita představovat jak formu vzpoury proti autoritám, tak i snahu získat sociální uznání nebo materiální prostředky. Většina jedinců začíná (nezákonnou) konzumací alkoholu, pokračuje přes majetkovou trestnou činnost, drogy, kdy jsou mladiství zapojováni do prodeje a distribuci nelegálních látek, což představuje riziko pro jejich bezpečnost a zdraví, a v nejhorších případech to končí násilnou trestnou činností.

V reakci na kriminalitu mládeže se společnost a právní systémy snaží vypracovat adekvátní sankce trestní odpovědnosti pro mladistvé pachatele. Tato opatření by měla být nejen represivní, ale i výchovná, s důrazem na resocializaci a prevenci, aby se neopakovala trestná činnost. Právní systémy rozlišují trestní odpovědnosti dospělých a mladistvých, přičemž je kladen důraz na věkovou hranici a specifické postupy trestního řízení pro mládež.

Počet mladých recidivistů stoupá a ovlivňuje různé vrstvy populace, a to jak oběti, tak i pachatele. Mezi těmito pachateli jsou často děti a mladiství, a za poslední dobu je to určitý „trend“, který se zdá být v posledních letech zvyšující. Důležitou roli v tom sehrává rodinné zázemí, pozornost rodičů, přístup školy. Jsou to právě dospělí, zejména rodiče, kteří mají možnost eliminovat kriminalitu mládeže na nejnižší možnou míru. Často si své odpovědnosti nejsou vědomi, nemají ponětí o tom, jak děti v mladistvém věku vnímají a nedokážou jim věnovat dostatečné množství času.

V posledních desetiletích došlo k významným sociokulturním a technologickým změnám, které ovlivnily životní styl a hodnotové orientace mladé generace. Mladí lidé, kteří se nacházejí ve fázi svého osobního rozvoje, jsou často vystaveni různým vnějším tlakům a vlivům, které mohou ovlivnit jejich chování včetně možnosti spáchání trestné činnosti. S nástupem digitální éry se objevily nové formy kriminality spojené s online prostředím. Kyberšikana, šíření nenávisti prostřednictvím sociálních sítí a krádeže identity patří mezi časté projevy nelegálního chování mladých jedinců.

Hlavním cílem práce je poskytnout ucelený pohled na problematiku kriminality mládeže a na základě provedené analýzy dat z dotazníkového šetření navrhnout případné změny a opatření ke zlepšení prevence kriminality u žáků základní školy, střední školy a středního odborného učiliště.

Ke splnění hlavního cíle byly stanoveny tyto dílčí cíle:

- Na základě dostupných domácích a zahraničních zdrojů zpracovat teoretické poznatky z oblasti kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti.
- Provést dotazníkové šetření a následně zpracovat a analyzovat data týkající se kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti.

Při tvorbě bakalářské práce byly využity následující metody:

- Metoda Ishikawa diagramu – diagram „rybí kosti“ neboli diagram příčin a následků.
- Metoda dotazníkového šetření – probíhalo na základní škole v 9. třídách, střední škole ve 2. ročnících a na středním odborném učilišti ve 3. ročnících, tištěnou formou.
- Analýza dat – v dotazníkovém šetření.
- Indukce – v návrhu opatření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ZÁKLADNÍ POJMY

Činem, jinak trestným, je myšlen protiprávní čin, spáchaný dítětem tzv. osobou mladší 15let. (Šámal et al., 2011)

Delikvence označuje protiprávní chování, porušující právní a společenské normy. Tento pojem je často požíván ve spojení s nezletilými, kteří spáchali trestné činy nebo se dopustili protiprávního chování. (Matoušek, Kroftová, 2003)

Dítě je jedinec, kdy v momentě spáchání jinak trestného činu nedovršil patnáctý rok věku. (Soustava státního zastupitelství, 2024)

Kriminalita je soubor činů nebo jednání, které jsou v rozporu s právními normami dané společnosti. Kriminalita může zahrnovat různé formy nelegálního chování, jako jsou krádeže, loupeže, vraždy, podvody a další protiprávní aktivity. (Zoubková, 2002)

Mládež je souhrnné označení pro děti mladší patnácti let a mladistvé. (Česko, 2021)

Mladistvým se rozumí osoba, která v době spáchání provinění dosáhla patnácti let a nedosáhla osmnácti let věku. V této fázi je mladistvý již považován za trestně odpovědného. (Česko, 2021)

Nezletilým je jedinec, který nedovršil zletilosti tzv. osmnácti let věku nebo nedosáhl zletilosti před uzavřením manželství. Nezletilost označuje období před dosažením plnoletosti, kdy jedinec není považován za plně svéprávného a nemá plnou způsobilost k právním úkonům. Právní úkony jsou svou povahou přiměřené k rozumové vyspělosti odpovídajících jejich věku dotyčné osoby. (Česko, 2021)

Pachatel je osoba, která spáchala trestný čin nebo se dopustila či způsobila jiný protiprávní čin. (Česko, 2009)

Pachatelé ve věku blízkém věku mladistvých je pojem trestně právní a v trestním zákoníku se vymezuje jako polehčující okolnost v rámci trestání subjektů, kdy trestný čin byl spáchán pachatelem ve věku blízkém věku mladistvých. Jedná se o osoby, které dovršily dospělosti a jejich věk je mezi 18–19 rokem věku. (Firstová, 2014)

Predelikvecí lze označit rizikové chování, které může časem přerůst až v různé projevy trestné činnosti. Spadá do toho záškoláctví, projevy šikany na spolužácích, útěky z domova. (Firstová, 2014)

Prekriminalitou se označují činy, kterých se dopouštějí děti před dosažením trestní odpovědnosti. V České republice je vymezená hranice 15 let, pokud by čin spáchala osoba starší, jednalo by se o trestný čin. (Zoubková, 2002)

Prevence kriminality se řadí do trestní politiky a zahrnuje součást nerepresivních opatření, které zahrnují aktivity státních, veřejnoprávních, soukromoprávních subjektů s cílem předcházet kriminalitě a snižovat její páchání. Do opatření, která snižují dopad závažnosti kriminality a jejích následků, ať už z hlediska kriminogenních opatření, nebo působením na potenciální pachatele a oběti trestných činů, řadíme sociální prevenci, situační prevenci, dále i informování veřejnosti o možnostech ochrany před trestnou činností a pomoc obětem trestných činů. (Jílečková, 2024)

Provinění je jednání společensky nepřijatelné nebo nebezpečné a je spácháno mladistvým. Stupeň nebezpečnosti spáchání tohoto činu musí být pro společnost vyšší než malý. (Firstová, 2014)

Přečiny jsou všechny nedbalostní trestné činy a ty úmyslné trestné činy, na které trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. (Česko, 2009)

Přestupek je společensky škodlivý protiprávní čin, který je v zákoně za přestupek vyznačen a který vykazuje znaky stanovené zákonem. (Česko, 2016a)

Resilience je schopnost překonání potíží, adaptovat se na nové změny v životě a úspěšně se vyrovnat s traumaty a stresovými situacemi. Resilience může být ovlivněna genetickými faktory, osobními vlastnostmi, okolím nebo jinými zdroji. (Jedlička, a kol., 2015)

Trestným činem se rozumí protiprávní jednání, který trestní zákon označuje za trestný. Pro trestní odpovědnost za něj je vyžadován úmysl, pokud zákon nestanoví jinak, že postačí zavinění z nedbalosti. (Česko, 2009)

Viktimizace je proces, v němž se potencionální oběť stává obětí skutečnou. Tento proces může být ovlivněn chováním oběti nebo vztahem pachatele a oběti. Při studiu viktimizace je důležité zkoumat tyto oblasti. (Firstová, 2021)

Zletilý, dle občanského zákoníku č. 89/2012 Sb., se stává jedinec plně svéprávným a způsobilým k právním úkonům po dosažení zletilosti, kterou dosahuje dovršením osmnáctého roku věku. (Česko, 2012)

2 PRÁVNÍ UKOTVENÍ PROBLEMATIKY

Z hlediska právních předpisů u mladistvých pachatelů jsou stanoveny základní předpisy, které se vztahují k osobám ve věku od patnácti do osmnácti let věku. Předpisy upravují postupy pro řešení případů, kdy mladiství spáchají trestné činy, v jejich případech provinění, a stanovují zvláštní opatření, která mají sloužit k výchově a nápravě mladistvých pachatelů. Zákony jasně stanovují, jakým způsobem mají být mladiství stíháni a jaká opatření mají být uvalena v případě jejich odsouzení. Zahrnují také ustanovení o tom, jaké role mají hrát soudy a úřady při posuzování případů mladistvých, a jaké jsou povinnosti a práva mladistvých během trestního řízení. Právní opatření mají za cíl zachovat rovnováhu mezi ochranou veřejného zájmu a individuálními potřebami a právy mladistvých pachatelů. (Texl, 2022)

Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod je klíčovým právním dokumentem v České republice. Stanovuje základní práva a svobody občanů a zaručuje jejich ochranu. Zákon definuje práva jednotlivců vůči státu a dalším subjektům. (Česko, 1993)

Zákon č. 363/2021 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů se zabývá problematikou ochrany a péče o děti v různých situacích. Chrání jejich zájmy a snaží se zajistit vše potřebné k zajištění blahobytu dětí. V zákoně je definován postup orgánů při zajišťování náhradní rodinné péče nebo zajištění preventivní a poradenské péče. (Česko, 2021)

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník upravuje trestní odpovědnost a postihy za spáchání trestných činů. Obsahuje ustanovení o skutkových podstatách jednotlivých trestných činů, postupech trestního řízení, pravomocích a povinnostech orgánů činných v trestním řízení. Také se v trestním zákoníku objevují opatření související s prokázáním viny a stanovuje zásady trestního práva, včetně zásad trestní odpovědnosti a právního postavení osob, které jsou obviněné ze spáchání trestných činů. (Česko, 2009)

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů upravuje trestní řízení a postupy orgánů v trestním řízení s mladistvými a nezletilými pachateli, kdy spáchali trestný čin. (Česko, 2003)

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich stanovuje pravidla pro odpovědnost za přestupky a jejich soudní řízení. (Česko, 2016a)

Zákon 251/2016 Sb., o některých přestupcích specifikuje určité přestupky a stanovuje jejich postihy. Obsahuje ustanovení týkající se různých druhů protiprávního jednání a definuje sankce, které jsou aplikovatelné v případě jejich spáchání. (Česko, 2016b)

Úmluva o právech dítěte byla přijata Organizací spojených národů a je mezinárodní dohodou. Definuje základní práva a ochranu dětí. Jsou zde zahrnuty politická, ekonomická, sociální a kulturní práva dětí. (UNICEF, © 2024)

3 KRIMINALITA MLÁDEŽE

Charakteristiku kriminality lze chápat jako společenský jev s negativními důsledky, který provází lidskou společnost od jejích počátků. Její podoba se mění v průběhu času a jeví se v různých formách. Jedná se o komplexní jev, jehož projevy a příčiny jsou různorodé a často těžko identifikovatelné. Důsledky kriminality zasahují do všech možných oblastí života, kromě fyzických a materiálních ztrát může kriminalita vést k pocitu strachu a nejistoty mezi občany. (Zoubková, Moulisová, 2004)

V kriminologii existují dva hlavní přístupy pojmu kriminality. První, zvaný juristický přístup, definuje kriminalitu výhradně z hlediska práva a zahrnuje všechna jednání, která jsou podle trestního práva posuzována jako trestný čin. Takové jednání je specifikováno v trestním zákoníku a je jasně vymezeno. Druhý přístup, známý jako sociologický přístup, má širší rozhled než juristický a neomezuje se pouze na definici stanovenou zákonem. Sociologický přístup zkoumá kriminalitu v širším sociálním kontextu a zahrnuje i sociálně patologické jevy, ty sice nejsou trestnými činy, ale mají vliv na vznik a rozšíření trestné činnosti. Juristické pojetí kriminality čelí problému proměnlivosti trestnosti určitých jednání v závislosti na době společnosti. Příkladem je období po roce 1989, kdy v České republice došlo ke zrušení trestnosti řady činů, které byly dříve považovány za trestné, ale v současné době by jejich trestnost byla těžko obhajitelná. (Gřivna et al., 2019)

Kriminalita mládeže vykazuje specifické charakteristiky, které ji odlišují od kriminality dospělých. Jedním z těchto rysů je skupinovitost, kdy mladiství často provádějí nelegální aktivity ve společnosti svých vrstevníků. Pro mladé jedince jsou jejich vrstevníci klíčovým faktorem z hlediska formování silných sociálních vazeb a hodnotového systému. Vrstevnická skupina se stává pro jedince tzv. referenční skupinou, dokáže výrazně ovlivňovat jejich chování a postoje. V rámci skupiny dochází k vzájemnému sdílení názorů, postojů a vzorců chování, což může hrát významnou roli ve vzniku delikventního chování mládeže. Skupina také poskytuje určitou formu anonymity, to může jedince motivovat k zapojení se do nelegálních aktivit, které by sám pravděpodobně neudělal. Ve skupině jsou nastavená určitá pravidla, jimiž se musí jedinci řídit, pokud by nastala chvíle, kdy by je dotyčné osoby porušily, hrozí jim sankce a tresty. (Firstová, 2014)

KRIMINALITA A JEJÍ DRUHY

Za poslední roky došlo k výraznému posunu v trestné činnosti nezletilých osob, která směřuje k závažnějším formám páchaní trestných činů. Ve velké míře to může být ovlivněno různými faktory, do nichž spadá vliv rodiny, biologické faktory, média, sociální faktory, škola a další. U mladých jedinců je větší riziko k podlehnutí určitých vlivů, které mohou vést k páchaní různých trestných činů. Je třeba vzít v úvahu, že u nezletilých je latentní kriminalita vysoká, ale její úroveň nelze přesně stanovit. Trestná činnost a její charakteristické rysy páchaní se mohou lišit podle pohlaví, kdy chlapci páchají závažnější činy než dívky. Existují také rozdíly ve struktuře trestné činnosti mezi mladistvými a dětmi, přičemž mladiství se častěji dopouštějí závažných trestných činů, do nichž spadá násilná činnost, drogová kriminalita nebo loupeže. Mnohdy jsou trestné činy páchány pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných a psychotropních látek. Tyto látky fungují například jako spouštěč pro nekontrolovatelnou agresivitu, která může vygradovat až v protiprávní jednání. (Firstová, 2014)

Drogová trestná činnost

Toxikomanie, tj. užívání drog, je v současné době závažným patologickým jevem, který vyžaduje značnou pozornost a řešení. Trend užívání drog mezi mladými lidmi roste, zejména v kategorii adolescentů, i přes to, že první experimenty s drogami mohou zažít již v nižším věku. Období, kdy nejvíce jedinců zkouší drogy je období puberty, kdy jsou tito jedinci vzhledem ke svému sociálnímu a psychickému vývoji velmi zranitelní. Špatné rodinné prostředí je často nejkratší cestou k vybudování závislosti a následné kriminalitě. Jakákoliv závislost některého člena rodiny nebo rodinné výchovné chyby mohou fungovat jako selhání v poskytnutí základních potřeb v období dětství. Pokud rodina selže, vrstevnická skupina může nahradit výchovnou roli, avšak s negativními následky. Existuje řada faktorů, které přispívají k užívání drog, distribuci drog a další možné trestné činnosti. U mládeže se nejvíce objevují drogy jako je marihuana, extáze, amfetaminy nebo LSD. Kromě marihuany je lze znát jako „taneční drogy“. (Firstová, 2014)

Drogy často hrají hlavní roli v mládežnické kriminalitě. Pachatel může užívat drogy v době spáchání trestného činu, nebo trestný čin spáchá s cílem získat drogy a podpořit tak svou stávající závislost. Ze statistik vyplývá, že mládež, která spáchala trestný čin, byla pod vlivem drog nebo alkoholu v době násilného útoku. Jedná se pouze o menší část mládeže, jenž za to dostane postih.

Jelikož udržení drogové závislosti může být nákladné, mnoho jedinců sahá k prodeji drog nebo po jiných trestných činech, aby si je mohli zajistit. V České republice je užívání a držení těchto látek stále nelegální a za porušení zákona jsou stanoveny sankce. Užívání drog nebo alkoholu může ovlivňovat funkci mozku, čímž je ovlivněno rozhodování o spáchání činu. Tento efekt je u mladých lidí výraznější, protože jejich mozky se stále vyvíjejí a mají méně životních zkušeností, které by jim pomohly vybírat moudře. V důsledku toho lze vidět vyšší míru kriminality mezi mladistvými, kteří užívají drogy a alkohol než mezi těmi, kteří je neužívají. (Berry, 2023)

Majetková trestná činnost

Majetkové trestné činy jsou ty činy, u nichž dojde k poškození cizího vlastnictví nebo majetku obecně, což může zahrnovat krádež, zpronevěru nebo podvody. Patří sem i kategorie trestných činů, které ohrožují nehmotné statky, jako jsou osobní informace nebo autorská práva, například neoprávněný přístup k počítačovým systémům. Je důležité poznamenat, že majetkové zájmy mohou být ohroženy i jinými trestnými činy, které nejsou primárně klasifikovány jako majetkové, ale jsou definovány v jiných částech trestního zákoníku. Mezi tyto trestné činy mohou patřit loupeže, výtržnictví nebo hospodářské trestné činy. Majetková trestná činnost je zakotvena ve zvláštní části páté hlavy trestního zákoníku. (Policie ČR, © 2024)

U mladých pachatelů stále převažuje krádež a lze tak pozorovat vyšší podíl menších krádeží, do kterých spadá vloupání do domů, obchodů, aut nebo kanceláří. Tyto krádeže jsou často prováděny bez složitých plánů nebo odborných znalostí a jsou motivovány touhou po rychlém zisku. Mladí pachatelé volí jednoduché cíle a krádeže, vyžadující složité přípravy. Typickými příklady jsou kapesní krádeže a odcizení předmětů, jako jsou peníze, jízdní kola, alkohol nebo potraviny. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Násilná trestná činnost

Pojem násilná trestná činnost spadá do kriminologie a trestní právo tento termín neuznává. Řadí se mezi nejzávažnější druhy trestné činnosti a ohrožuje tak lidská práva, včetně práva na zdraví a život. Tento druh kriminality spadá do oblasti obecné kriminality, která se zaměřuje na úmyslné jednání namířené proti osobě, často za použití násilí a zastrašování. Páchání násilné trestné činnosti ve skupině, vzbuzuje pro jednotlivé členy skupiny páchající toto jednání podporu a vyvolání známek agrese. Skupinová činnost je daleko více nebezpečná než jednání samotného jednotlivce. Násilné akce někdy přerůstají v hromadné ničení majetku

a brutální útoky na ostatní. V těchto situacích může jednání pachatelů vykazovat rysy davové psychózy. (Marešová et al., 2015)

Zbraně, použité při násilné činnosti slouží jako náhrada za nedostatek fyzické síly, kromě toho pachatelé vyhrožují obětem dalším násilím s cílem je zastrašit a zabránit jim v podání trestního oznámení. (Marešová et al., 2015)

Mravnostní trestná činnost

Mravnostní kriminalitu lze najít i pod pojmem sexuální kriminalita a společně s násilnou kriminalitou spadá mezi nejcitlivější aspekty osobní integrity jednotlivce. Žijeme ve svobodné zemi, kde ochrana osobní svobody a lidské důstojnosti je základním principem ve všech demokratických státech a tyto principy jsou zakotveny v ústavách, listině základních práv a svobod nebo deklaraci lidských práv. Porušení těchto základních práv je výrazně nepřijatelné jak ve vnitrostátním, tak i mezinárodním kontextu, a je potlačováno prostřednictvím právních norem. (Chmelík, 2024)

Mravnostní trestné činy jsou považovány za jedny z nejzávažnějších, zejména kvůli jejich dopadům na chráněné zájmy jednotlivce, jako je život a zdraví, svoboda v rozhodování o sexuálních vztazích a mravní vývoj mládeže. Tyto činy jsou považovány za vysoko škodlivé, jak z hlediska okamžitých následků, tak zejména z dlouhodobého hlediska. Mohou vést k vývoji psychických poruch a traumatizujícím poškozením, což představuje akutní nebezpečí pro oběti. (Chmelík, 2024)

Skutečností je, že tato forma kriminality může být páchána i osobami, které nemají diagnostikovanou žádnou sexuální poruchu. Avšak značný podíl těchto trestných činů je spáchán osobami s diagnostikovanou sexuální patologií, což může být spojeno s různými faktory, včetně nedostatečné mravní, sexuální a obecně společenské výchovy. (Chmelík, 2024)

Mezi trestnou činností mladistvých a dětí se výrazně vyskytují trestné činy formou znásilnění, sexuálního násilí, dětská pornografie a další podobné činy. Pro mladé lidi je mravnostní kriminalita specifická vzhledem k vysokým společenským očekáváním ohledně sexuálních aktivit dětí a mládeže. Mnohdy není zcela jasné, kdy se jedná o dobrovolný přístup k sexualitě a kdy dochází k porušení zákonných norem, které mají chránit osoby do 15let věku. To vede k případům porušení zákona nejen mezi mládeží páchající trestné činy, ale i mezi těmi, kteří nejsou obvykle spojováni s delikventním chováním. (Moravcová et al., 2015)

Mravnostní trestné činy zasahují do čtyř základních oblastí:

- morální vztahy ve společnosti,
- život a zdraví jednotlivců, kteří jsou poškozeni v důsledku sexuální trestných činů,
- zdravý vývoj mládeže,
- etické normy v sexuálních vztazích mezi dospělými. (Chmelík, 2024)

4 FAKTORY VZNIKU DELIKVENCE U MLÁDEŽE

Pokud chce společnost pochopit, proč se děti a mladiství dopouštějí trestné činnosti, není zcela možné najít jednoduchý model, který by toto chování vysvětlil. Jedná se o složitý soubor různých důvodů, které však mohou mít určité spojitosti a dají se seskupit do několika celistvých kategorií. Příčiny, známé také jako činitelé, lze rozdělit do dvou hlavních kategorií, kdy první kategorie se zaměřuje na faktory mimo pachatele neboli exogenní vlivy, a řadí se do nich sociální a společenské vlivy, jež mají dopady na chování pachatele. Druhá kategorie se zaměřuje na dění uvnitř pachatele, označované jako endogenní, zahrnují biologické, psychologické, medicínské a fyziologické faktory. (Moravcová et al., 2015)

Biologické faktory

Biologické faktory kriminálního chování nejsou automaticky považovány za rizikové, ale některé z nich mohou mít větší potenciál pro problematické chování. Mezi tyto faktory patří různé poruchy nebo poškození mozku, poruchy autonomního nervového systému a vrozené osobnostní dispozice. Řadí se sem vrozené anomálie a odlišnosti, které mohou ovlivnit zdravotní stav nebo vzhled jedince. Jsou to formy invalidity, tělesného postižení nebo drobné fyzické odlišnosti, jako jsou odstáté uši, velký nos, málo vlasů. Jedinci, kteří mají tyto odlišnosti, se mohou potýkat se ztíženým začleněním do společnosti a mohou být vystaveni šikaně nebo vyloučení z kolektivu. U mladých lidí to způsobuje frustraci, ta může vést k neadekvátnímu chování, a dokonce i kriminalitě. (Gřivna et al., 2019)

Kriminalita je spojena i s drogami a alkoholem, protože reakce organismu ovlivňuje faktory jednání. U každého jedince je reakce individuální a závisí na vybavenosti organismu vhodnými protilátkami. Konzumace alkoholu či drog vede k vyřazení kontrolních mechanismů chování a zvýšené agresivitě, zejména u mladých lidí, jejichž konzumace je často impulzivní a nevědí, jakým způsobem jejich tělo na ně zareaguje. V současnosti je pro mladé lidi typická předčasná fyzická vyzrálost a nadměrná sexuální potence, kterou kvůli nedostatečné psychické a sociální vyspělosti neumí adekvátně regulovat. Své impulzy a sexuální potřeby nedokážou efektivně řídit a vede to k provádění kriminálních aktivit. (Gřivna et al., 2019)

Psychosociální faktory

Vývojová psychologie zkoumá procesy růstu a změn, kterými jedinec prochází jedinec od prenatálního období až po dospělost. Tento vývoj se dělí do několika fází – dětství, puberty, adolescence. Jednotlivé fáze zahrnují biosociální, kognitivní a psychosociální aspekty. Ovlivňují rozvoj osobnosti a sociálního začlenění do společnosti. (Firstová, 2014)

Podle teorií vývojové psychologie jsou jedinci ve věku dětství a dospívání vystaveni různým kritickým obdobím, která jsou zároveň klíčová pro jejich psychický a sociální rozvoj. Tyto období zahrnují vznik citových vazeb, osamostatňování se a rozvoj kognitivních schopností. Učení a zrání jedince jsou podporovány prostředím, kde vyrůstá, a jsou formovány interakcí mezi genetickými predispozicemi a vnějšími podněty. Procesy, ovlivňující jedince jsou nejen biologické a genetické, ale také jsou to procesy se sociálním kontextem, ve kterém jedinec žije. (Vágnerová, 2008)

Jedním z psychologických faktorů spojených s delikventním chováním je psychopatická porucha osobnosti, obvykle je trvalá a vrozená. Porucha se projevuje nedostatkem empatie a neschopností prožívat výčitky za své činy. Naopak neurotické poruchy chování jsou často způsobeny problematickými mezilidskými vztahy a mohou vést k pocíťování viny a svědomí. V případě, že nastane situace a mladistvá osoba páchá delikventní činy a současně trpí neurotickou poruchou, může prožívat pocity viny a zároveň být ovlivňována vnějšími faktory k jednání. (Vágnerová, 2008)

Rodinné prostředí

Rodina tvoří pro dítě to nejvýznamnější prostředí pro socializaci dítěte a přenos základních hodnot a norem společnosti. Její úloha spočívá také v dohledu nad dětmi podněcování k pozitivnímu chování. Nedostatečné plnění této role rodiči nebo výskyt problémů v rodině může vést k tendenci dětí přijímat nežádoucí chování. S věkem vliv rodiny na dítě postupně slábne a stávají se stále důležitějšími vrstevnické skupiny, s nimiž se jedinec začíná identifikovat. I v současné době, ve společnosti, která prochází rychlými ekonomickými, sociálními a politickými změnami, zůstávají faktory, které významně ovlivňují sociální deviace u mládeže a nemění se. V raném věku dítěte se výrazně formuje osobnost, kdy všechny vlivy působící z vnějšku jsou nejcitlivější a dítě je nejvíce vnímá. V rodině dítě sleduje dění a chování svých rodinných členů, čímž se učí a často toto chování napodobuje. Dětství je klíčovou částí života, která určuje, jakým směrem se bude ubírat budoucnost. (Matoušek, Matoušková, 2011)

„Rodina jako základní mikroprostředí dítěti zprostředkovává v rámci sociálního učení hodnotové vzory a vzorce chování, které mu následně usnadňují sociální interakci a navazování pozitivních sociálních vztahů.“ (Firstová, 2014, s. 62)

Pokud v rodině nedochází ke správnému fungování a nedokáže plnit své základní funkce, vytváří se pro mladé jedince nepříznivé prostředí, které může obsahovat faktory, podněcující kriminalitu a delikventní chování. Z toho vychází, že mladistvé osoby, zapojené do trestné

činnosti pochází většinou z problematických rodin, kde se vyskytují sociální problémy jako alkoholismus, nezaměstnanost nebo kriminalita. Tyto rodiny často nedokážou dítěti poskytnout adekvátní péči a podporu, to vede k zapojení do nelegálních aktivit. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Školní prostředí

Školní prostředí je pro mladého jedince instituce, kde tráví nejvíce času. Škola hraje významnou roli v životě mladých jedinců a může mít značný vliv na jejich chování a sociální adaptaci. Jedním z mnoha faktorů, proč dochází k delikvenci u mladých osob jsou pedagogové. Mladí lidé, kteří se cítí opuštěni nebo nepodporováni ve školním prostředí, mohou hledat příležitosti k uznání jinde, často v nelegálním prostředí. Pedagogové hrají zásadní roli při výchově a měli by se řadit, hned po rodičích, k nejvýznamnějším osobnostem během vývoje dětí. Nicméně, vliv pedagogů na žáky může být jak pozitivní, tak negativní. Zatímco by měli být pro mladé lidi vzorem chování a hodnot, může se stát, že jejich výchovná role je dnes v pozadí a důraz je kladen spíše na výuku. To může vést k oslabení role učitele jako vychovatele a k změnám ve vztahu mezi studentem a pedagogem z emocionálního na instrumentální. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Pokud dítě čelí negativnímu vlivu v rodině, může se osobnost učitele stát významným korektivním faktorem a poskytnout potřebnou pomoc. Naopak, přehlížení rodinných problémů může vést k agresivnímu chování dítěte a zvyšovat riziko delikvence. (Firstová, 2014)

Děti s vrozenou poruchou pozornosti s hyperaktivitou (dále jen ADHD) často projevují hyperaktivitu, nemají dostatečnou pozornost ve škole a trpí nedostatkem sebekontroly, což může vést k rušení výuky, neklidu ve třídě a obtížím s udržení pozornosti. Pedagogové, většinou neznají problematiku ADHD, mohou na tyto projevy reagovat podrážděností, trestáním a vytvářením negativního vztahu k dítěti. Děti s poruchou ADHD jsou často vyčleňovány ze skupiny a vede to k jejich stigmatizaci. Tato situace může ovlivnit i fungování celé třídy, vztahy mezi dětmi, kdy se odlišné děti mohou stát terčem nepochopení, posměchů ze strany svých vrstevníků. Právě takto hendikepovaní žáci v té třídě jsou riziková a mohou rozvíjet svoji kriminální kariéru. (Firstová, 2014)

Pro některé jedince se školní prostředí stává místem frustrace a neúspěchů. Mají špatné vztahy s vrstevníky i autoritami, jejich studijní výsledky jsou nedostatečné a nedokážou se zapojit do výuky. V této situaci může delikventní činnost působit jako alternativa, která

nabízí možnost vymanit se z nepříjemného prostředí. Záškoláctví je jedním z nejrizikovějších faktorů pro rozvoj kriminální dráhy jedince, protože podkopává jeho vzdělávací a sociální rozvoj a může vést k dalším problémům v budoucnosti. (Firstová, 2014)

Média

O vlivu médií na chování a myšlení dnešních dětí a mládeže není v dnešní době pochyb, a to zejména prostřednictvím televize, počítačů, telefonních zařízeních a internetu. Na všech sociálních platformách je zobrazovaná agrese a násilí zcela „normální“, nejen na zmíněných platformách, ale i v televizních pořadech a filmech. To může vést k přijetí těchto vzorů mladými jedinci a k jejich následnému napodobování. Pro děti s nedostatečnými rozlišovacími schopnostmi může být obtížné odlišit fikci od reality, což může vést k mylnému přesvědčení, že násilí je přijatelné a účinné řešení konfliktů. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Firstová (2014, s. 110): uvádí: „*Dítě dostávající se v rámci širšího sociálního prostředí například v mateřské škole do konfliktní situace, jež mu připomíná zdánlivě scénu, kterou prožíval jeho akční hrdina ve filmu, napodobí jeho chování.*“

Dnešní generace tráví svůj volný čas v digitálním prostředí, které je plné násilí, nevhodného kontextu ze stran „influencerů,“ Tato generace se narodila, kdy digitální média a technologie jsou nedílnou součástí každodenního života a nemají zkušenost s tím, jak vypadala doba před internetem a sociálními sítěmi. Jedinci jsou úzce propojeni s webovými aplikacemi, které vytvořily velké společnosti jako Google nebo Facebook. Internet přináší do života těchto mladých lidí mnoho pozitiv, ale současně s sebou nese i negativa a zvýšenou pravděpodobnost vystavení se online rizikům. Je důležité si uvědomit, že nadměrné používání digitálních zařízení může mít nežádoucí dopady na fyzické a duševní zdraví mládeže, stejně jako na sociální interakce a osobní rozvoj. (Martínek, 2015)

5 PREVENCE KRIMINALITY MLÁDEŽE

Prevence kriminality je soubor opatření, jejichž cíl je odstranit, oslabit a zamezit provádění trestné činnosti a snížit obavy spojené s kriminalitou. Opatření mohou mít různý charakter a mohou je provádět státní, veřejnoprávní i soukromé subjekty, které se zaměřují na zmenšení rozsahu a závažnosti kriminality a jejich důsledků. (MVČR, © 2024)

Páchání trestné činnosti lze zamezit několika způsoby, včetně omezení kriminogenních příležitostí a podpory potencionálních pachatelů i obětí trestných činů. Prevence kriminality zahrnuje sociální prevenci, situační prevenci a informování veřejnosti o možnostech ochrany a pomoci obětem trestných činů. (MV ČR, © 2024a)

5.1 Preventivní politika

Pojem preventivní politika je soubor opatření a strategií, které mají za úkol předejít vzniku problémů nebo nepříznivých jevů v souvislosti s trestnou činností. Jejím hlavním cílem je minimalizovat rizika a negativní dopady, do nichž spadají sociální, ekonomické, zdravotní nebo environmentální problémy, a zajistit bezpečnost ve společnosti. Preventivní politika se zaměřuje na identifikaci příčin těchto jevů a snahu o jejich eliminaci pomocí informování, vzdělávání, podpory nebo jiných opatření, které se zabývají daným problémem. Kromě institucí, které jsou přímo spojeny s trestním řízením, jako jsou soudy, policie a věznice, se preventivní politika v oblasti kriminality zaměřuje i na další subjekty. Mezi ně patří nerepresivní orgány veřejné správy, občanská sdružení, církve, podnikatelské subjekty a samotní občané. Veškeré zmíněné subjekty mohou hrát důležitou roli v prevenci trestné činnosti. (MV ČR, © 2024a)

5.2 Druhy prevence kriminality

Prevence sociální

Sociální prevence u mladistvých osob je zaměřena na identifikaci a řešení sociálně kriminogenních faktorů s cílem překonat nebo minimalizovat jejich negativní dopady. Často se sociální prevence zaměřuje na projevy v souvislosti s prostitucí, alkoholismem, toxikomanií, nezaměstnaností, chudobou nebo záškoláctvím. Důraz se klade i na důležitost rodiny, školy, sociálních služeb či jiných organizací, které se zaměřují a cílí na kriminálně preventivní procesy u mladých lidí. Sociální prevence se orientuje a je soustředěna na děti, s cílem zaměřit se na chování včas, než stihnou spáchat čin, jinak trestný, a spáchat jej tak úmyslně. (Firstová, Zámek, 2021)

Prevence situační

V období šedesátých a sedmdesátých let 20. století se začala rozvíjet prevence, dnes již známá pod pojmem situační prevence. Tento přístup se zaměřuje na identifikaci situací a podmínek, které mohou zvýšit riziko kriminality, a následně na jejich eliminaci nebo omezení. Tímto způsobem se snaží předcházet vzniku kriminálních činů. Bylo zjištěno, že určité lokality a území mohou mít vyšší míru kriminality než ostatní oblasti, a to právě kvůli určitým příležitostem, které jsou pro pachatele příznivé. (Svatoš, 2016)

Situační prevence se opírá o poznání, že určité druhy kriminality spáchané mládeží se objevují v určitých časech, místech a za specifických okolností. Tím, že se zaměřuje na opatření v oblasti režimu, fyzické a technické ochrany a snaží se minimalizovat podmínky, které mohou vést ke kriminálním činům. Situační prevence se soustředí přímo na samotný trestný čin a chápe ho jako výsledek kombinace motivace a příležitosti. Je zaměřena na kriminogenní situace, na změnu struktury příležitostí:

- odstraňování kriminogenních situací,
- omezování příležitostí ke spáchání trestného činu,
- zvyšování rizika dopadení pro pachatele. (Svatoš, 2016)

Viktimologická prevence

S rozvojem viktimologie začal nabývat významu pojem prevence viktimnosti. Tato prevence se zaměřuje na snižování rizika, kdy jednotlivci se stanou obětí trestné činnosti. Je postavena na konceptech bezpečného chování, které jsou diferencované v závislosti na konkrétních kriminálních situacích a psychické připravenosti potenciálně ohrožených osob. V praxi zahrnuje skupinové i individuální zdravotní, psychologické a právní poradenství, trénink v obranných strategiích a propagaci technických možností ochrany před trestnou činností. Prevence viktimnosti využívá různé metody, včetně sociální a situační prevence, a to na různých úrovních – primární, sekundární i terciální úrovni. Prevence viktimnosti je zaměřená na to, aby se lidé nestali obětí trestného činu, a využívá poznatků a zkušeností obětí trestných činů k tvorbě preventivních programů. Mezi preventivní aktivity patří osvětové činnosti, které jsou realizovány prostřednictvím různých školení, kde účastníci získávají informace o tom, jak se chovat, tak, aby minimalizovali riziko vystavení nebezpečí, a také se učí, jak ochránit svůj majetek. (Svatoš, 2016)

5.3 Úrovně preventivních aktivit

Primární prevence

Primární prevence se zaměřuje především na výchovné, vzdělávací, rekreační, osvětové a poradenské aktivity, které jsou určeny pro širokou veřejnost. Hlavní důraz je kladen na pozitivní vliv na děti a mládež prostřednictvím podpory aktivního trávení volného času a podněcování zájmu o sportovní aktivity. (MV ČR, © 2024b)

Na úrovni primární prevence lze obvykle spoléhat na rodinu a školu jako klíčovou instituci, kdy tato instituce má za úkol nejen prevenci kriminality, ale také dalších forem sociálních problémů. Podpora zdravého rodinného prostředí a kvalitní výchova ve škole jsou považovány za nejdůležitější faktory na primární i sekundární úrovni prevence. V ojedinělých případech nemůže rodina plnit svoji preventivní roli efektivně, zejména v situacích dysfunkčních rodin nebo v situacích, kdy na výchovu je pouze jeden rodič. (Matoušek, Matoušková, 2011)

Sekundární prevence

Sekundární prevence se soustředí na osoby nebo skupiny osob u nichž je riziko, že se stanou oběťmi trestné činnosti, nebo dokonce jejími pachateli. Tato prevence se zaměřuje na poskytování specializované sociální péče těmto jedincům. Také se věnuje sociálně problematickým jevům, jako je závislost na drogách a alkoholu, neúčast ve škole, hraní hazardních her, ničení majetku, konflikty mezi různými etniky a dlouhodobá nezaměstnanost. Cílem sekundární prevence je identifikovat tyto problémy a předcházet vzniku situací, které by mohly vést k trestné činnosti. (MV ČR, © 2024b)

V rámci problematiky zajišťují v sekundární prevenci pro mladistvé výchovné ústavy a věznice. Pokud dítě spáchalo vraždu je soudem nařízená ochranná výchova. Výkon trestu se vykonává ve specializovaných věznicích pro mladistvé. Tresty si mladistvé osoby odpykávají na čtyřech místech v České republice. Dívky jsou umístěny ve věznicích ve Světlé nad Sázavou, v případech chlapců, ti mají speciální oddělení věznic v Heřmanicích a v Pardubicích. Ve Všehrdech u Chomutova existuje káznice, která je určena přímo pro mladistvé muže. (VS ČR, 2024)

Terciální prevence

V rámci kriminality se terciální prevence zaměřuje na jedince, kteří již spáchali trestnou činnost, a snaží se zabránit opakování těchto činů v rámci začlenění pachatele zpět do společnosti. Terciální prevence v oblasti kriminality zahrnuje programy a služby, které poskytují rehabilitaci, resocializaci, léčbu a podporu pachatelům po jejich propuštění z vězení nebo po ukončení trestu. Cílem je snížit recidivu, tedy opakování trestné činnosti. (MV ČR, © 2024b)

Tabulka 1 – Rozdělení prevence kriminality. (Moulisová, Zoubková, 2004, tabulka vlastní zpracování)

PREVENCE	PRIMÁRNÍ Zaměřena na celou populaci	SEKUNDÁRNÍ Zaměřena na rizikové skupiny	TERCIÁLNÍ Zaměřena na osoby, které se již kriminálních činů dopustily
SOCIÁLNÍ Orientována na společenské faktory	Opatření směřující k podpoře hodnotového systému odmítajícího nezákonná jednání	Opatření zaměřená na konkrétní druhy rizikových skupin (dle věku, míry a druhu ohrožení, teritoria apod.)	Opatření výchovná, trestní, ochranná a resocializační
SITUAČNÍ Orientována na omezování kriminogenních situací a na zvýšení pravděpodobnosti odhalení pachatele	Informování o obraně proti kriminalitě	Opatření: organizační (častější výskyt policistů v ulicích), technická (monitorování a ochrana objektů...), ekonomická (snížení daní výrobcům bezpečnostního zařízení a bezpečnostním službám)	Zvyšování objasňování trestných činů a zhoršení podmínek pro páchaní konkrétní kriminality
VIKTIMNOSTI Orientována na bezpečné jednání	Informování o nejčastěji se vyskytujících druzích kriminality a o správném chování v případě ohrožení trestným činem	Informování o možnostech ochrany proti nejčastěji se vyskytujícím druhům kriminality	Psychologická, zdravotní, právní pomoc, poradenství a odškodňování obětí

Tabulka zobrazuje základní rozdělení prevence primární, sekundární a terciální. Primární prevence se soustředí na zabránění vzniku, sekundární na rané odhalení a terciální na minimalizaci dopadů. (Moulisová, Zoubková, 2004)

6 TRESTNÍ ODPOVĚDNOST

Mladistvý může být odpovědný za spáchání provinění v případě, že by splnil všechny podmínky skutkové podstaty trestného činu, stejně jako dospělý pachatel. Hlavním cílem opatření, která jsou ukládána mladistvým, není samotný trest, ale spíše výchovný účel. Především u závažných násilných činů je důležité zaměřit se na nápravu a zlepšení chování mladého pachatele. Záměrem je poskytnout pozitivní výchovné vlivy a aktivně se snažit o začlenění mladistvého do společnosti. Přístupy, kterými se řeší trestní odpovědnost mladistvých, by měly zahrnovat komplexní, preventivní, převýchovné, ale i represivní opatření. (Žatecká, Hrušáková, 2015)

Historie

Již na počátku 20. století existovaly snahy v Rakousko-Uhersku o vytvoření komplexního kodexu týkajícího se trestání a soudnictví mladistvých. Tyto snahy nebyly plně realizovány kvůli historickým událostem. Po první světové válce některé evropské země, mezi kterými byla Itálie, Francie, Německo, Nizozemí, Rakousko a Španělsko, kodifikovaly samostatné trestní právo mládeže. V roce 1931 se k nim připojilo Československo, konkrétně dne 11. března 1931, Zákon č. 48 Sb. z.an., o trestním soudnictvím nad mládeží. Zákon vydržel být platný pouze 8 let, který moderně upravoval trestní odpovědnost mladistvých ve věku 14 až 18 let a jejich trestněprávní následky. Po únorovém komunistickém převratu byl přijat nový trestní zákon podle sovětského vzoru, který zrušil samostatné právo mládeže. Česká úprava se tak samostatných právních norem dočkala až v roce 2004, kdy byl zaveden nový zákon o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže. Zákon vstoupil v platnost k 1.1.2004 a jedná se o zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). (Červenka et al., 2011)

6.1 Opatření ukládaná mladistvým

Cílem opatření, která jsou ukládána mladistvým, je zejména podpora jejich sociálního a duševního rozvoje s ohledem na jejich aktuální úroveň rozumového a mravního vývoje, individuální charakteristiky, rodinné prostředí a okolí, kde žijí. Tyto opatření mají také za cíl chránit mladistvého před škodlivými vlivy a předcházet opakování provinění. (Žatecká, Hrušáková, 2015)

Výchovná opatření

Výchovná opatření v souvislosti s mládeží představují systematické intervence. Zaměřují se na formování chování, hodnot, názorů a postojů mladých jedinců. Často zde hraje velkou roli životní situace, ve které se jedinec nachází a nalezení východiska v souladu s proviněním. Hlavní cílem výchovných opatření je podpora pozitivního a emocionálního vývoje mládeže a současně snižování negativních dopadů kriminality, školních neúspěchů, drogové závislosti a dalších sociálně patologických jevů. V porovnání s ostatními druhy opatření z hlediska dodržování práv dítěte jsou výchovná opatření nejjednodušší volbou a měla by jim být dána přednost před jinými opatřeními. Opatření a metody řízení se díky flexibilitě dají kombinovat mezi sebou, aby co nejpřesněji reagovala na konkrétní situace a potřeby dítěte. Výchovná opatření představují rozšířenou škálu metod, které umožňují individuální přístup ke každé osobě s ohledem na její aktuální situaci a potřeby. Tyto opatření se zaměřují na prevenci negativních jevů, ochranu před škodlivými vlivy a podporu vhodného rozvoje osobnosti. Zahrnují různé formy podpory a pomoci, avšak mohou mít i negativní důsledky, například omezení nebo změny v denním režimu mladého jedince. V konečném důsledku může aktivní výchova být účinnější než tvrdší opatření, která se spoléhají na represii. (Žatecká, Hrušáková, 2015)

Podle zákona §10 odst. 2 Zákona o soudnictví mládeže může soud uložit mladistvému výchovná opatření již během přípravného řízení a pokračovat v jejich ukládání až do vydání konečného rozhodnutí soudu, pokud mladistvý souhlasí, ať už písemnou nebo ústní formou. Jestliže je opatření součástí podmíněného odsouzení, platí po dobu zkušební doby. V případě, že je opatření uloženo samostatně, může jeho trvání být stanoveno až na tři roky, což je maximální doba bez možnosti prodloužení. (Firstová, Zámek, 2021)

Zákon o soudnictví mládeže stanovuje druhy výchovných opatření, a to v souladu s §15 odst. 2. do nich spadá:

- dohled probačního úředníka,
- probační program,
- výchovné povinnosti,
- výchovná omezení,
- napomenutí s výstrahou. (Firstová, Zámek, 2021)

Ochranná opatření

Ochranná opatření představují specifickou právní reakci na spáchané delikty mladistvými pachateli, která mohou výrazně omezit práva a osobní svobodu jedince, na něhož jsou tato opatření aplikována. Účelem ochranných opatření je pozitivně ovlivnit duševní, mravní a sociální rozvoj mladistvého a zároveň chránit společnost před opakovanou trestnou činností. Tyto opatření jsou reakcí státu na trestné činy spáchané osobami s duševními onemocněními nebo poruchami chování, zejména v období adolescence, kdy dochází k výrazným změnám v osobním vývoji a adaptaci na společnost. (Firstová, Zámek, 2021)

Ukládáním a prováděním ochranných opatření se především sleduje preventivní kontrola kriminality. Tento druh opatření se specifikuje na terapeutickou, výchovnou, zabezpečovací a sociální složku, kdy jejich konečným cílem je odstranění nebo alespoň snížení rizika dalšího porušování zákonů a ohrožování zájmů chráněných trestními předpisy. V momentě, kdy by nastala situace a osoby by byly nepřičetné, či se projevila zmenšená nepřičetnost, byl by uložen druh opatření léčení nebo izolace. Soud může uložit ochranná opatření samostatně jako jediný způsob ochrany společnosti nebo spolu s jinými opatřeními, obvykle s trestem odnětí svobody. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže také umožňuje uložení více ochranných opatření současně, pokud to vyžadují okolnosti daného případu nebo osobnost pachatele. (Firstová, Zámek, 2021)

Ochranná opatření mohou být uložena i mladistvým pachatelům, kteří nejsou trestně odpovědní, na rozdíl od výchovných a trestních opatření. Jejich provádění není časově omezeno, to znamená, že výkon opatření je nepromlčitelný a nelze je zrušit prostřednictvím milosti. (Žatecká, Hrušáková, 2015)

Podle §21 Zákona o soudnictví ve věcech mládeže mohou být tato opatření uložena mladistvým pachatelům:

- ochranná výchova,
- ochranné léčení,
- zabezpečovací detence,
- zabránění věci nebo jiné majetkové hodnoty. (Firstová, Zámek, 2021)

Trestní opatření

Pokud v daném případě není účinné uložení výchovného nebo ochranného opatření, soud může přijmout nejprísnější možnost, a to trestní opatření. Vzhledem k menšímu předpokládanému účinku trestních opatření na chování, názory, postojů a hodnot mladistvého pachatele ve srovnání s výchovnými nebo ochrannými opatřeními, je důležité rozlišovat mezi různými druhy trestních opatření a jejich potenciálem pro výchovný účinek a pozitivní působení do budoucnosti na konkrétního jednotlivce. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, konkrétně v § 24, zdůrazňuje potřebu podporovat mladistvé pachatele v jejich dalším rozvoji a stanoví různé možnosti trestních opatření. Opatření jsou v zákoně uvedena v ustanoveních § 26 až 35 z.s.m., přičemž jsou řazena vzestupně od těch nejméně závažných po ty nejzávažnější:

- obecně prospěšné práce,
- peněžité opatření,
- peněžité opatření s odkladem výkonu,
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- zákaz činnosti,
- vyhoštění,
- domácí vězení,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem,
- odnětí svobody nepodmíněně. (Firstová, Zámek, 2021)

V případě mladistvých pachatelů, by měly být upřednostňovány varianty, které nejsou spojeny s odnětím svobody. Pro tento způsob je používán pojem alternativní tresty. U mladistvých delikventů je vhodné zvažovat použití alternativních sankcí, což je v souladu s běžnou praxí. (Firstová, Zámek, 2021)

6.2 Odpovědnost mládeže za protiprávní činy

Dle ust. § 2 odst. 1 písm. c) o soudnictví ve věcech mládeže (dále jen z.s.m.) je mladistvým jedinec, který spáchal trestný čin ve věku od patnácti do osmnácti let věku. V ust. § 5 odst. 1 upravuje tzv. podmíněnou trestní odpovědnost mladistvého, která závisí nejen na biologickém věku, ale také na mentálním věku, který zahrnuje celkovou vyspělost jedince v biologickém, psychickém, rozumovém a sociálním smyslu. Pokud mladistvý není rozumově ani mravně vyspělý, a není schopen rozpoznat protiprávnost svého jednání nebo ovládat své chování, není považován za trestně odpovědného. V takovém případě se na něj mohou vztahovat opatření a postupy určené pro děti mladší patnácti let. (Červenka et al., 2011)

6.3 Řízení v trestních věcech mladistvých osob

Řízení v trestních věcech mladistvých upravuje Díl 7 Hlava II. z.s.m. Pokud zákon výslovně neupravuje, užijí se obecné předpisy trestního řádu. Spolupráce orgánů činných v trestním řízení se řídí § 40 zákona z.s.m. Místně příslušným soudem je obvykle soud pro mládež v obvodu, kde mladistvý bydlí, a v případě že nemá trvalé bydliště, soud v obvodu, kde se zdržuje nebo pracuje. Společné řízení proti mladistvému je možné pouze výjimečně, pokud je to nezbytné pro plné a objektivní prozkoumávání věci a nepoškozuje to zájmy mladistvého. V trestních věcech mladistvých není možné vydat trestní příkaz. Hlavní líčení a veřejné zasedání nelze konat v nepřítomnosti mladistvého, s výjimkou situací, kdy se jedná o řízení proti uprchlé osobě. Tím se klade důraz na výchovnou funkci soudního řízení. Mladistvý má právo na obhájce od okamžiku, kdy jsou proti němu uplatněna opatření dle z.s.m. nebo jsou vykonány úkony podle trestního řádu, pokud není možné odložit provedení úkonu a zajistit o tom informaci obhájci. Při úkonech s mladistvými osobami je zákonný zástupce oprávněn zastupovat a činit úkony s jeho osobou. V případě, že mladistvý není schopen vykonávat svá práva a hrozí nebezpečí z prodlení, musí být jmenován kolizní opatrovník. Role zákonného zástupce mladistvého automaticky zaniká v den jeho zletilosti. Naopak, orgán sociálně-právní ochrany dětí má oprávnění podat opravné prostředky ve prospěch mladistvého, dokonce i proti jeho vůli, a to až do jeho devatenáctých narozenin, kdy obvykle končí jeho účast v řízeních ve věcech mládeže. (Červenka et al., 2021)

Dílčí závěr

V teoretické části bakalářské práce byly vymezeny základní pojmy, které souvisí s kriminalitou mládeže. Bylo definováno, co se rozumí pod pojem „mládež“ a jaká kritéria jsou používána pro stanovení věkové hranice mládežnického věku. Dále byly popsány různé druhy trestné činnosti, které mladiství nejčastěji páchají. Významnou část této práce bylo zkoumání faktorů, které ovlivňují samotného jedince páchající delikvenci. Prevence kriminality mládeže byla podrobně rozebrána, a byly vymezeny prevence, které mají za cíl snížit riziko delikventního chování u mladistvých a posílit jejich sociální, emoční a behaviorální dovednosti. Poslední kapitola se věnuje procesu trestní odpovědnosti, kterou mladiství pachatelé procházejí v trestním řízení.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 METODA ISHIKAWA DIAGRAM

Ishikawa diagram znázorňuje analytickou metodu, známou také jako metoda rybí kosti nebo diagram příčin a následků. Grafický nástroj je používán pro identifikaci a vizualizaci příčin a následků daného problému. V diagramu každý následek má svoji příčinu nebo několik možných příčin. Ishikawa diagram je pojmenován podle svého charakteristického tvaru, který připomíná rybí kostru. Všele kostry (hlava ryby) se nachází hlavní problém nebo jev, jenž je předmětem analýzy. Jedna strana představuje hlavní problém, zatímco podvětvě kostry představují různé kategorie možných příčin.

Diagram byl vyvinut japonským vědcem Kaoru Ishikawou, po kterém je i pojmenován. Metodu začal využívat v 60. letech 20. století, kdy metodu praktikoval v podnikání, projektovém řízení nebo při kontrole kvality v lodním průmyslu. (Hayes, 2023)

7.1 Členění Ishikawa diagramu

Různé dimenze, ve kterých se hledají příčiny problémů výrobního procesu, jsou známy jako „8M“. Do těchto dimenzí jsou zahrnuty:

1. Lidé (Manpower/People)

Příčiny spojené s lidským faktorem, včetně školení, dovedností a efektivity pracovníků.

2. Metody (Methods)

Příčiny spojené s metodami a postupy, které jsou využívány při výrobě nebo poskytování služeb.

3. Stroje (Machines)

Technický stav nebo účinnost strojů a zařízení může způsobovat mnohé příčiny ve výrobě.

4. Materiál (Materials)

Příčiny spojené s kvalitou nebo dostupností surovin a materiálů.

5. Měření (Measurements)

Druh příčin, který sleduje měření a sledování výsledků.

6. Prostředí (Mother nature/Environment)

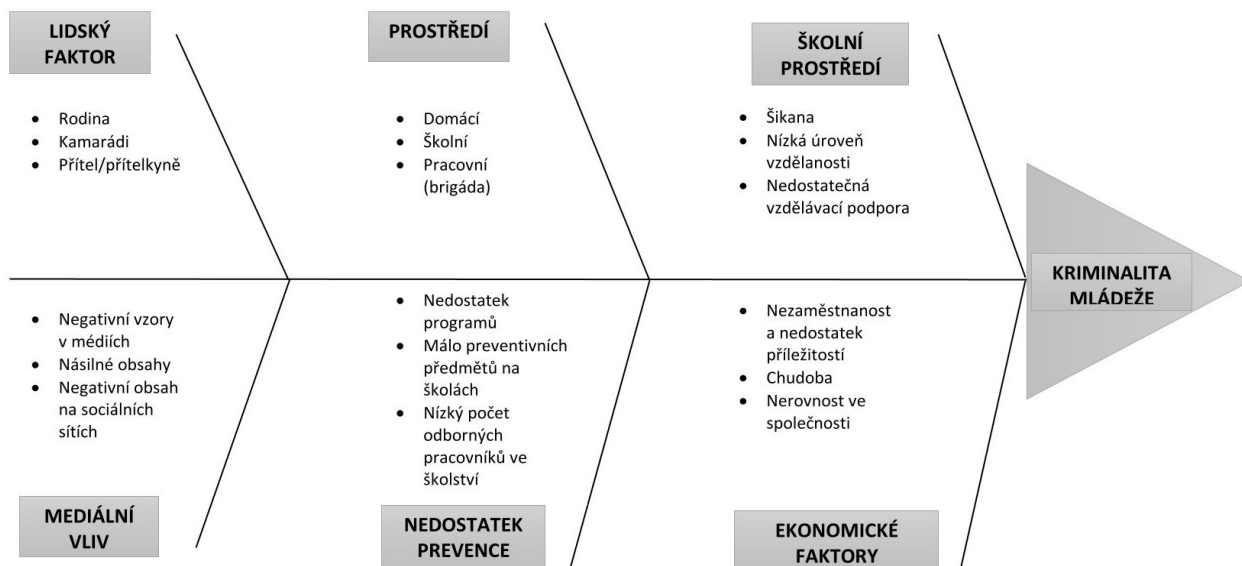
Příčiny, které souvisejí s vnějším prostředím, včetně vlivu přírody.

7. Management

Příčiny spojené s organizačním vedením a rozhodováním.

8. Údržba (Maintenance)

Příčiny způsobené neadekvátní nebo nedostatečnou údržbou zařízení (Copyright © 2011-2016).

Obrázek 1 – Ishikawa diagram. (vlastní zpracování)

7.2 VYHODNOCENÍ DIAGRAMU

Kriminalita mládeže v souvislosti s trestní odpovědností jsou důsledky spojené s různorodými faktory. Pro znázornění možných příčin mládežnické kriminality byla zvolena metoda Ishikawa diagramu, která identifikuje klíčové příčiny. Bylo zvoleno hlavních 6 příčin pro kriminalitu mládeže a jejich trestnou odpovědnost.

Lidský faktor je jednou z hlavních příčin páchaní trestné činnosti u mladistvých. Nedostatek podpory u rodiny od dob dětství až po dospívání, zanedbávání výchovy, vyhecování od přátel nebo násilí ve vztahu mnohdy vytváří prostředí, kde mládež hledá alternativní cesty, vydat se jiným směrem, včetně těch nelegálních.

Prostředí, kde mladistvý jedinec vyrůstá a vyskytuje se hraje velkou roli na jeho chování. Rodinné prostředí má mladistvému zajistit zázemí, do kterého se bude rád vracet.

Školní prostředí by mělo být navrženo tak, aby poskytovalo bezpečné, podporující a rozvíjející zázemí, které umožní optimální učení a rozvoj. Kvalitní vzdělání hraje klíčovou roli ve školním prostředí, a proto je důležité, aby vzdělávací proces byl motivující a podporoval individuální rozvoj studentů. Nízká úroveň motivace, šikanování a nedostatečná vzdělávací podpora mohou přispět k odchylce od společenských standardů. Média hrají obecně velkou roli ve formování hodnot a přesvědčení mladých lidí.

Mediální vliv lze identifikovat jako jeden z hlavních faktorů, který má významný dopad na chování mladých lidí a přispívá k riziku kriminality. Obsah médií, do kterých spadají násilné filmy, hudební texty s kriminálními motivy, videohry s agresivním obsahem, může mít dopad na vnímání mládeže a napomáhat v normalizaci násilí. Dnešním trendem pro mladistvé jsou sociální sítě, kde mají možnost sledovat své oblíbené influencery, interprety nebo jiné uživatele, kteří zveřejňují svůj obsah na sociálních sítích. Dále je zde problém nedostatečného mediálního dohledu, což umožňuje mladým lidem snazší přístup k nevhodnému obsahu. Nedostatek programů, nedostatečný počet preventivních předmětů na školách a nedostatek odborných pracovníků ve vzdělávacím systému představují problémy, které mohou ovlivňovat kvalitu vzdělávání a prevenci sociálních problémů u mládeže. Nedostatek programů znamená, že mladí lidé mají omezené možnosti účasti na různých aktivitách, které by jim mohly poskytnout alternativní směry zájmu a rozvoje. Preventivních předmětů na školách je nedostačující množství, což způsobuje nedostatek informací a dovedností k řešení sociálních problémů, jako je kriminalita nebo drogová závislost, ještě před tím, než se stane problémem.

K preventivním opatřením řadíme i nízký počet odborných pracovníků ve školství a může tak docházet k možnosti omezení poskytování individuální podpory a poradenství pro studenty, kteří mohou potřebovat pomoc při zvládnání osobních nebo akademických problémů. Všechny zmíněné nedostatky mohou vést k nedostatečné přípravě mladých lidí na řešení sociálních problémů a zvyšovat riziko kriminality a dalších negativních jevů ve společnosti.

Ekonomické faktory lze chápat jako jeden z hlavních problémů páchání trestné činnosti u mladistvých. Do těchto faktorů se řadí nezaměstnanost a nedostatek příležitostí, které mohou vést k frustraci a pocitu beznaděje, což může způsobovat zapojení do nelegálních aktivit za účelem získání peněz. S tímto faktorem souvisí i chudoba, která vede ke krádežím nebo prodejem drog.

8 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dotazníkové šetření je metoda sběru dat, při které respondenti odpovídají na otázky obsažené v dotazníku. Dotazník je možno vyhotovit elektronicky na webových stránkách určených k vytvoření dotazníků. Cílem dotazníkového šetření je získání kvantitativních informací o názorech, postojích, chování nebo jiných relevantních aspektech zkoumané populace. Metoda umožňuje získat data od velkého počtu respondentů a poskytuje strukturovaný způsob sběru informací. (Anand, 2022)

8.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Celkově bylo vyhotoveno 200 dotazníků papírovou formou. Z toho 26 dotazníků bylo vráceno. Na základní školu bylo předáno 60 dotazníků, 9 se jich vrátilo zpět jako nevyhotovené. Na střední školu bylo předáno 70 dotazníků a vráceno jich bylo 8. Na středním odborném učilišti bylo dodáno 70 dotazníků a nevyplněných se jich vrátilo 9.

V rámci dotazníkového šetření bylo vypracováno 25 otázek a 6 podotázek tištěnou formou (viz přílohy PI), která byla předána ředitelům základní školy, střední školy a středního odborného učiliště. K zachování anonymity a důvěry žáků nebudou uvedeny názvy škol. Dotazníkové šetření bylo vyplněno žáky devátých tříd základní školy, druhými ročníky střední školy a třetími ročníky středního odborného učiliště. Hlavním cílem bylo zjistit, jaký je rozdíl v páčání kriminality na základní škole, střední škole a na středním odborném učilišti. Mladistvé osoby páchají trestné činy z určitého důvodu a ovlivňuje je několik faktorů, které byly zjišťovány za pomoci dotazníkového šetření.

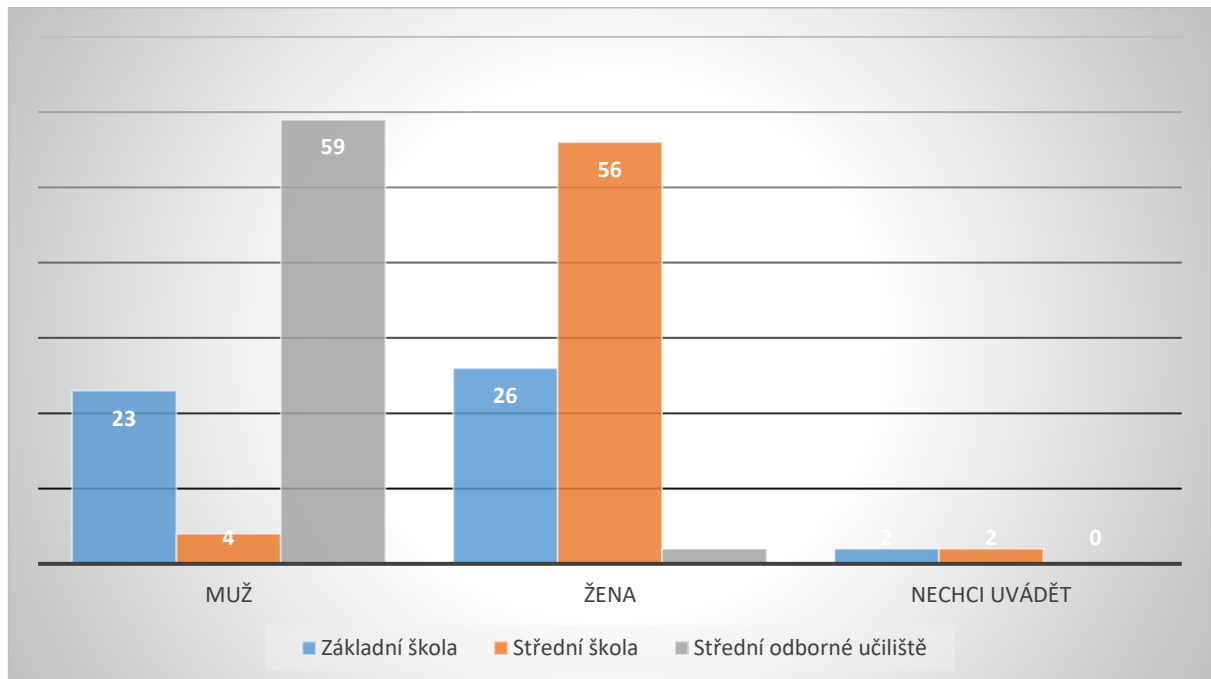
8.2 Výsledky dotazníkového šetření

První čtyři otázky se zaměřují na samotného respondenta, zatímco následující otázky se týkají faktorů, které mohou ovlivnit páčání kriminality jako je rodina, škola, otázky ohledně drogové kriminality a trestné činnosti. U některých otázek bylo zakroužkováno více odpovědí, a některé otázky nebyly zodpovězené vůbec.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

První otázka se zaměřovala na pohlaví respondentů a procentuálně byla odpověď velmi shodná. Celkem odpovědělo 86 mužů (50 %), 84 žen (48 %) a 4 respondenti (2 %) odmítli uvést pohlaví. Na základní škole odpovědělo 23 mužů (45 %), 26 žen (51 %) a 2 respondenti (4 %) nechťeli poskytnout informaci, což představuje celkový počet 51 respondentů.

Na střední škole se zapojili 4 muži (7 %), 56 žen (90 %) a 2 respondenti (3 %) neuvedli pohlaví, celkem odpovědělo 62 respondentů. Na středním odborném učilišti se zapojilo 61 respondentů, z nichž 59 byli muži (97 %) a 2 ženy (3 %).

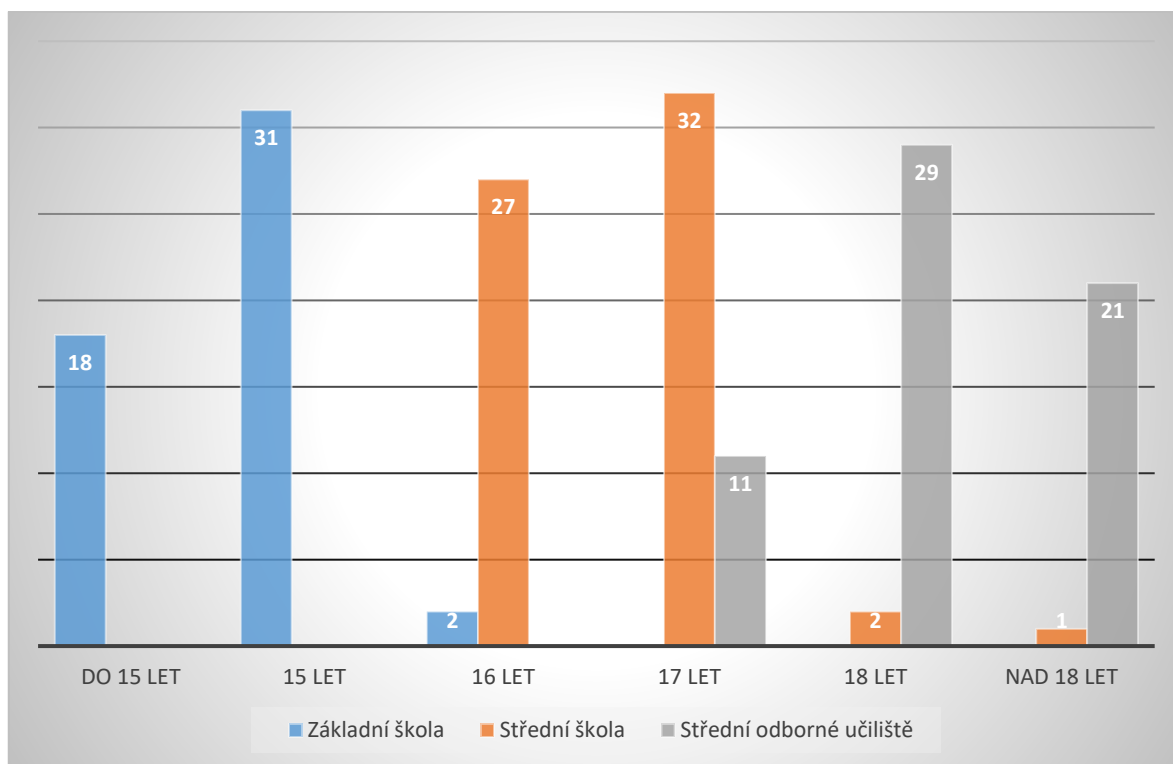
Graf 1 – Otázka č. 1 – pohlaví. (vlastní zpracování)

Otázka č. 2: Kde bydlíte?

Místo bydliště může ovlivňovat páchání trestné činnosti. Ve městech je vyšší pravděpodobnost rizikových faktorů, jako je přístup k drogám. Na vesnici může být více alkoholu a menší trestná činnost. Vše se odvíjí od sociálního prostředí, kde se mladistvá osoba pohybuje.

Otázka č. 3: Jaký je Váš věk?

Věk mladistvých sehrává v rámci kriminality určitou roli. Mladší osoby se častěji dopouští přestupků než starší. Dospívání je období hledání identity a experimentování, což může vést k riskantnímu chování. Dospívající jsou často náchylní k tlaku vrstevníků a vlivu sociálního prostředí. Věk mladistvých ovlivňuje i rozhodování v trestní odpovědnosti a vhodných opatřeních pro jejich nápravu. V 9. ročnících základní školy nejvíce respondentů uvedlo, že jim je 15 let, konkrétně to bylo 31 žáků (61 %). Dalších 18 respondentů (35 %) uvedlo, že jim je do 15 let a 2 žáci (4 %) uvedli 16 let. Na střední škole uvedlo 27 respondentů (43 %) 16 let a 32 respondentů (52 %) 17 let a pouze 1 žák (2 %) uvedl 18 let. Žákům středního odborného učiliště je v průměru 18 let, celkem jich je 29 (48 %), dalších 11 žáků (18 %) uvedlo 17 let a 21 žáků (34 %) je nad 18 let.

Graf 2 – Otázka č. 3 – věk. (vlastní zpracování)

Otázka č. 4: Jste žákem?

Jak už bylo zmíněno v otázce č. 1, celkový počet respondentů základní školy je 51 (29 %), střední školy 62 (36 %) a středního odborného učiliště 61 (35 %).

Tabulka 2 – Otázka č. 4 – škola. (vlastní zpracování)

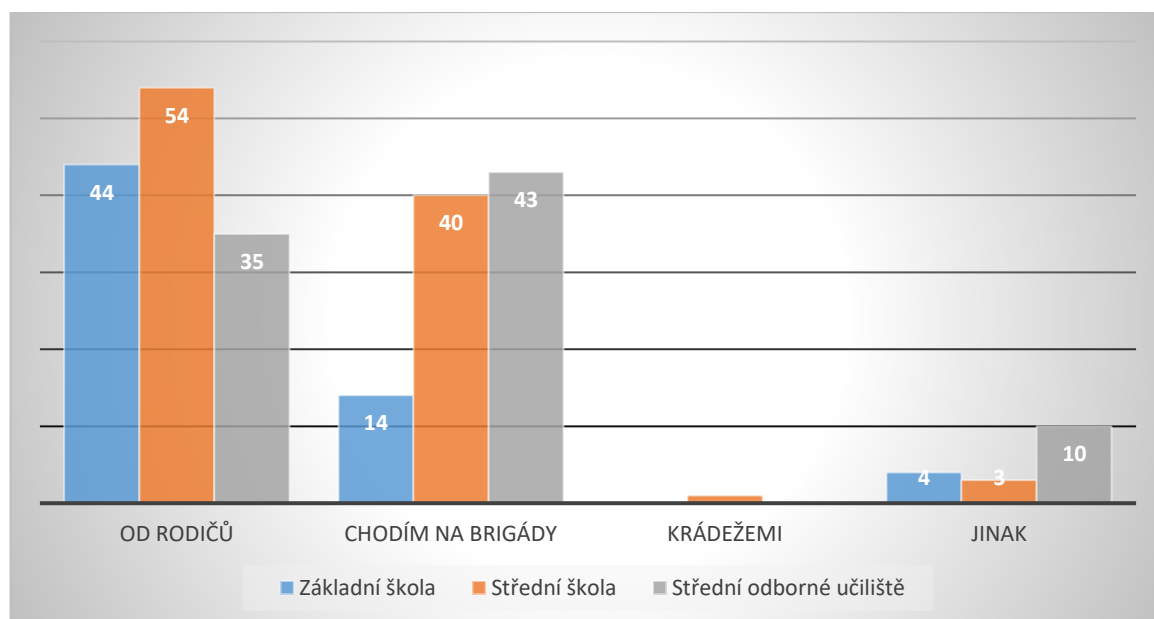
Základní škola	51
Střední škola	62
Střední odborné učiliště	61

Otázka č. 5: Finance si opatřujete:

Otázka ohledně financí měla za cíl zjistit, jakým způsobem respondenti získávají finance. Mladí lidé mohou hledat způsoby, jak si opatřit finance. Mohou chtít financovat své zájmy, záliby, do kterých lze zařadit sportovní aktivity, koníčky nebo cestování. Někteří si mohou hledat brigádu, aby si vydělali na vlastní výdaje, jako je oblečení, elektronika nebo zábava. Jsou i mladí jedinci, kteří si opatřují finance z nelegálních aktivit, jako jsou drogy, alkohol nebo jiné nelegální zábavy. Mohou se také zapojovat do nelegálních skupin, provádět krádeže, loupeže nebo podvody za účelem zisku peněz. Na základní škole valná většina žáků

je financována rodiči, odpovědělo 33 respondentů (71 %). Někteří zakroužkovali odpověď a i b, to znamená, že finance si opatřují od rodičů, ale zároveň chodí na brigády. Žáci uvedli i možnost, že si finance získávají od rodičů, ale získávají je i jinak. Jednalo se o 2 respondenty, kteří si finance opatřují z koncertování. Dalších 5 respondentů uvedlo pouze, že chodí na brigády a 2 si opatřují finance jinak, 1 respondent vyplnil online, druhý neuvedl jak. Veškeré odpovědi jsou započítané do možnosti odpovědi, proto čísla u této otázky nemusí sedět, jelikož některé odpovědi byly zaznamenány dvakrát. Na střední škole bylo zaznamenáno 54 odpovědí (55 %) u možnosti financování od rodičů, dalších 40 chodí na brigády (41 %), u 1 respondenta (1 %) byla uvedena odpověď krádež a následující odpovědi jsou zaznamenány, že si 3 respondenti (3 %) opatřují finance jinak. Konkrétně to je developing a tvorba her, druhý respondent uvedl odpověď „tajný“. Respondenti na středním odborném učilišti uvedli ve 35 případech (40 %) financování rodiči, 43 odpovědí (49 %) je zaznamenáno u chození na brigády a 10 odpovědí (11 %) je způsob financování jinak. U způsobu financování jinak uvedli respondenti prodávání kratomu, servis aut a airsoft zbraní, překupnictví, darování plazmy, sázkové společnosti (sázení), 3 respondenti neuvedli odpověď.

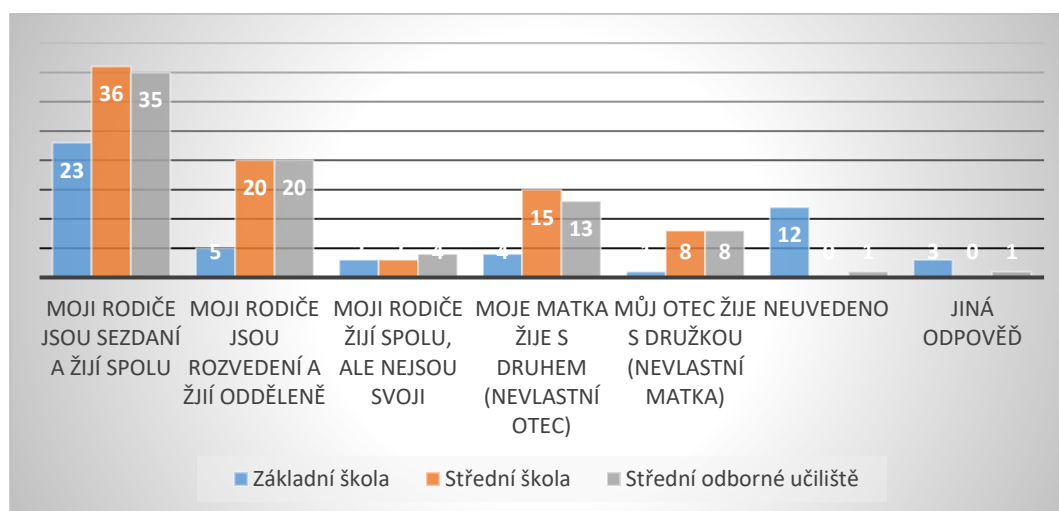

Graf 3 – Otázka č. 5 – opatření financí. (vlastní zpracování)

Otázka č. 6: Poměry v rodině:

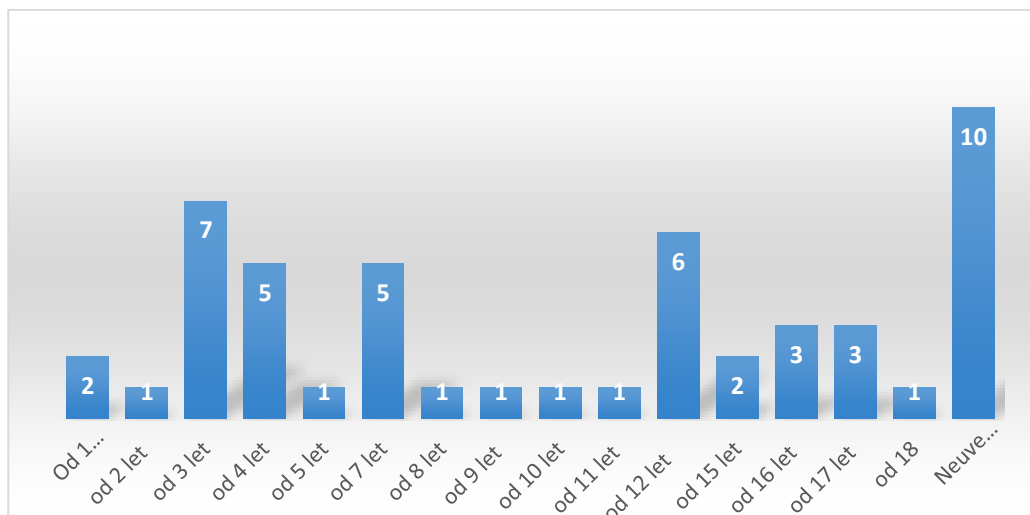
Rodina tvoří pro mladistvého jedince základní sociální prostředí, ve kterém se vyvíjí jeho hodnoty, chování a postoje. Nedostatek pozornosti nebo neúcta v rodině může způsobit emo-

cionální zranění a nedostatečnou podporu. Právě z těchto důvodů může u mladistvého jedince vzniknout delikventní chování. Rodinné prostředí a vztahy mezi rodiči jsou ve formování chování mládeže důležité. Sezdaní rodiče, kteří žijí spolu, poskytují stabilní a harmonické rodinné prostředí, které může mladým jedincům nabídnout pocit bezpečí a podpory. Tato situace může snižovat riziko vystavení mládeže faktorům, které by mohly vést k delikventnímu chování. Rozdělení rodiny po rozvodu rodičů může u mladistvých jedinců vyvolat pocit nestability, a tím pádem mohou být náchylnější k páchání trestné činnosti. Statistiky dokazují, že přítomnost nového partnera nebo rozvod rodičů ovlivňuje chování mladistvého. Na základní škole odpovědělo 23 respondentů, že jsou sezdaní a žijí spolu, dalších 5 respondentů odpovědělo, že jsou rozvedení a žijí odděleně. U některých respondentů bylo odpovězeno, že rodiče žijí spolu, jen nejsou sezdaní, byli to 3 respondenti. Rozvedení rodiče často žijí s někým jiným, ať už s druhem nebo družkou. Jelikož to je pro některé jedince citlivé téma, tak 12 respondentů na základní škole nezatrhli ani jednu odpověď. Respondenti na střední škole uvedli 36 odpovědí, že jejich rodiče jsou sezdaní a žijí spolu, 20 odpovědí bylo u rodičů, kteří jsou rozvedení a žijí odděleně, 3 respondenti uvedli, že jejich rodiče žijí spolu, ale nejsou svoji. Celkově 23 rodičů žije s někým jiným. Na středním odborném učilišti žije 35 rodičů spolu a jsou sezdaní, 20 rodičů je rozvedených a žijí odděleně, 4 respondenti uvedli, že jejich rodiče jsou spolu, ale nejsou svoji, dalších 21 rodičů žije s jiným partnerem.

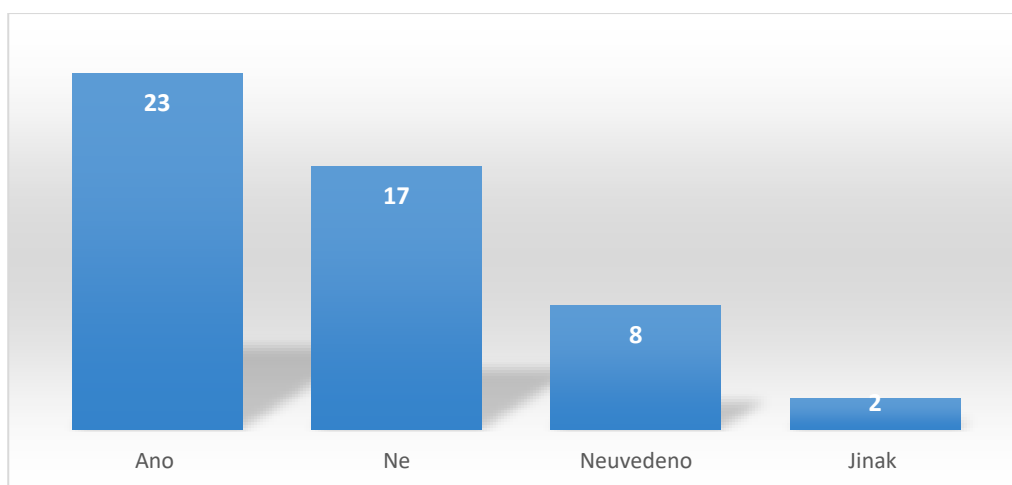
Graf 4 – Otázka č. 6 – poměry v rodině. (vlastní zpracování)

Podotázka k otázce č. 6 se týkala věku, od kterého respondenti žijí v neúplné rodině. Nejčastěji uváděné věkové kategorie byly od 3 do 4 let a od 12 do 17 let. Nejčastější odpovědi bylo od 3 let (7 respondentů), od 12 let (6 respondentů). Někteří respondenti neuvedli odpověď, konkrétně to bylo 10 případů.

Graf 5 – Otázka č. 6 – neúplná rodina. (vlastní zpracování)

Podotázka se týkala vztahu mladistvých s nevlastními rodiči v případě, že jeden z jejich rodičů žije s druhem či družkou. Z výsledků vyplývá, že 23 respondentů odpovědělo kladně na otázku, zatímco 17 odpovědělo záporně. Osm respondentů nevedlo svoji odpověď, a dva respondenti uvedli, že s nevlastní matkou si rozumí, ale s nevlastním otcem ne.

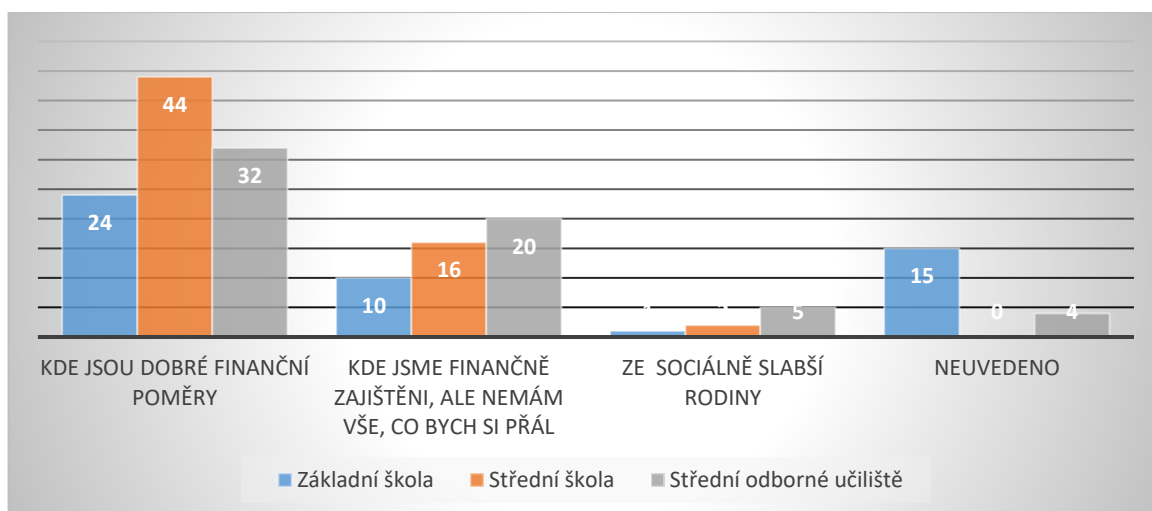

Graf 6 – Otázka č. 6 – vztah s nevlastními rodiči. (vlastní zpracování)

Otázka č. 7: Pocházím z rodiny:

Z výsledků vyplývá, že nejvíce respondentů ze základních škol pochází z rodin s dobrými finančními poměry, přesněji 24 respondentů, následováni těmi, kteří se cítí finančně zajištěni, ale nemají vše, co by si přáli, jednalo se o 10 respondentů. Pouze jeden respondent základní školy pochází se sociálně slabší rodiny, zatímco 15 respondentů tuto informaci ne-

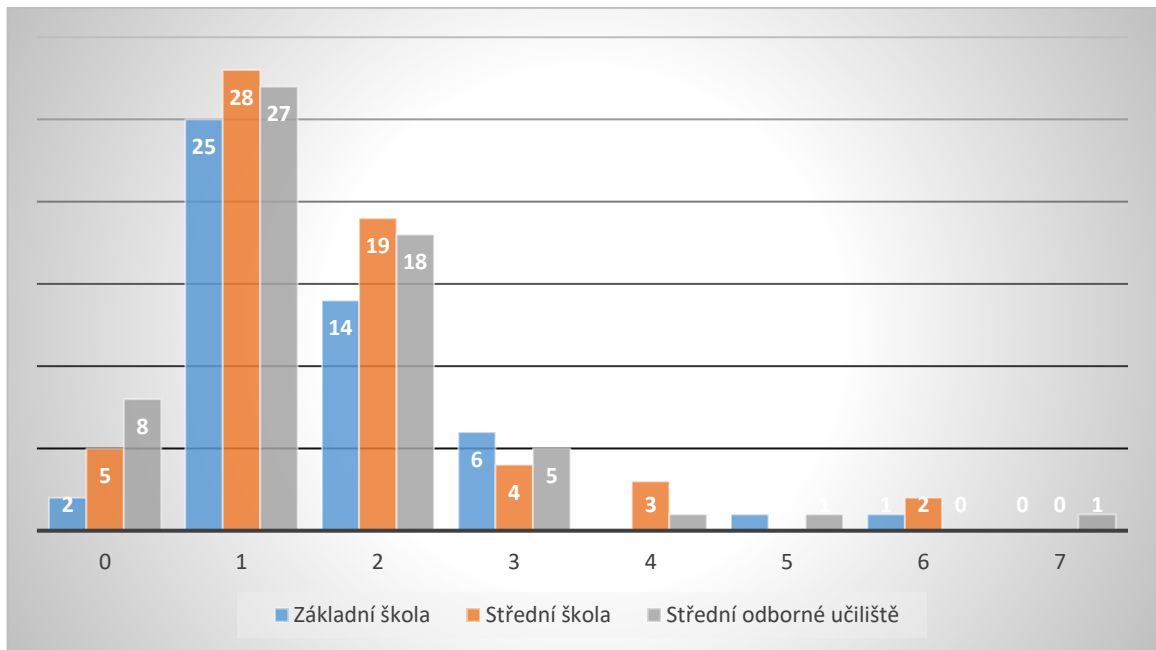
vedlo. Na středních školách je situace podobná, s tím rozdílem, že zde je větší počet respondentů, kteří se cítí finančně zajištěni, ale nemají vše, co by si přáli 16 respondentů uvedlo tuto odpověď. Na středním odborném učilišti je nejvíce respondentů, kteří pochází z rodin s dobrými finančními poměry, uvedlo to 32 respondentů, další respondenti se cítí finančně zajištěni, ale nemají vše, co by si přáli, přesněji 20 respondentů. Poměrně významný počet respondentů z této školy pochází ze sociálně slabší rodiny, 5 respondentů. Mladí lidé z rodin s nižší finanční stabilitou a sociálními problémy mohou být náchylnější k rizikovému chování a kriminalitě, zatímco ti z prosperujících rodin mohou mít větší přístup k podpoře a možnostem, které mohou snížit pravděpodobnost jejich zapojení do kriminality.

Graf 7 – Otázka č. 7 – finanční poměry. (vlastní zpracování)

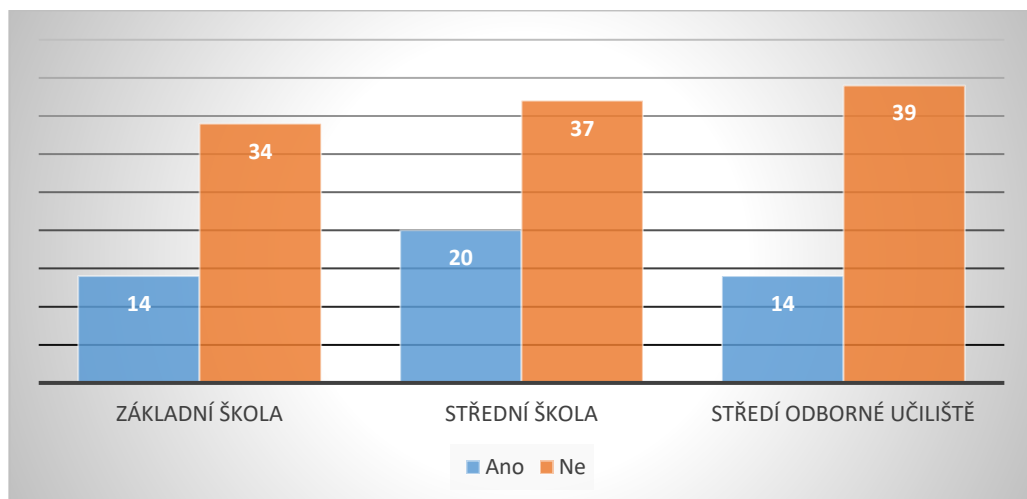
Otázka č. 8: Počet sourozenců? Jste nejmladší?

Tato otázka zjišťuje, zda jsou respondenti nejmladším sourozencem v rodině a jaký mají počet sourozenců. Na základě grafu lze vidět počet sourozenců, přičemž většina respondentů má 1 nebo 2 sourozence.

Graf 8 – Otázka č. 8 – počet sourozenců. (vlastní zpracování)

Výsledky naznačují, že ve všech typech škol jsou respondenti většinou nejstarším sourozencem.

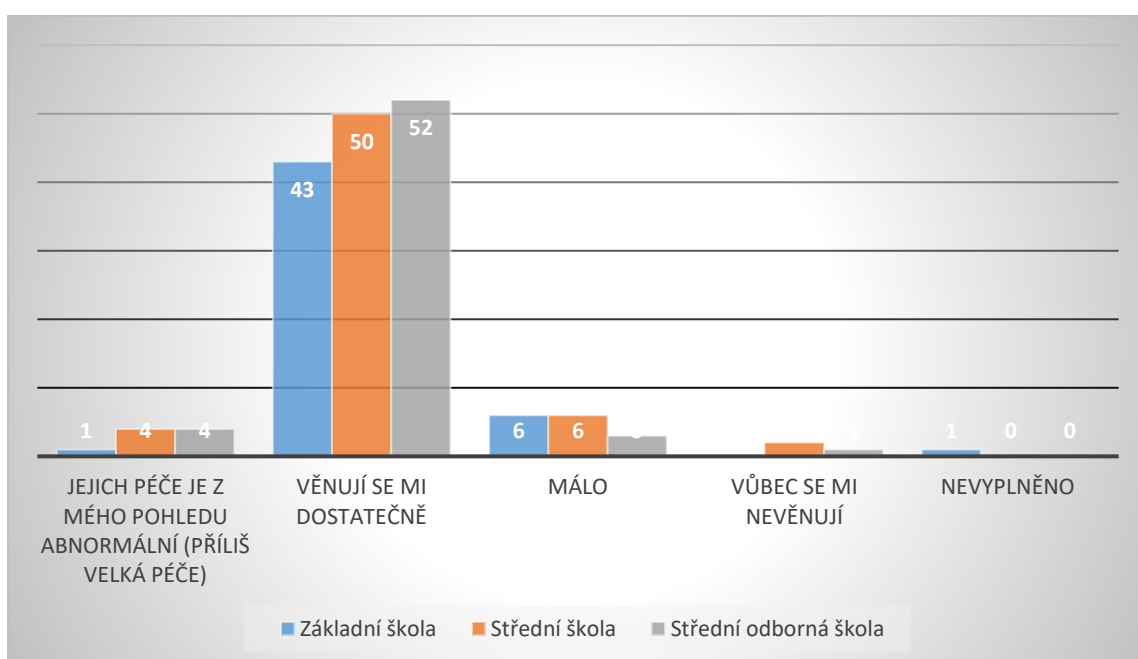

Graf 9 – Otázka č. 8 – starší sourozenec. (vlastní zpracování)

Otázka č. 9: Rodiče se mi věnují:

V otázce č. 9 se zkoumalo, jak respondenti vnímají úroveň starostlivosti a péče ze strany svých rodičů. Právě rodiče jsou ti, kteří jdou příkladem svým dětem a zároveň jim mají po-

skytovat určité útočiště a oporu ve špatných časech. V této souvislosti je důležité poznamenat, že kvalita vztahu mezi rodiči a jejich dětmi může mít značný vliv na jejich celkový psychický a sociální vývoj. Mladiství, kteří vnímají nedostatečnou péči nebo nedostatek pozornosti ze strany svých rodičů, mohou hledat podporu a přijetí jinde, často v nevhodných prostředích, to dále vede k negativním důsledkům, včetně zvýšené pravděpodobnosti zapojení do kriminálních aktivit. Výsledky naznačují, že většina respondentů na všech školách považují péči svých rodičů za dostatečnou. To naznačuje, že respondenti mají pozitivní vztahy s rodiči a vnímají, že jim rodiče věnují potřebnou pozornost a péči. Pouze malé procento respondentů vnímá péči rodičů jako příliš velkou nebo naopak nedostatečnou.

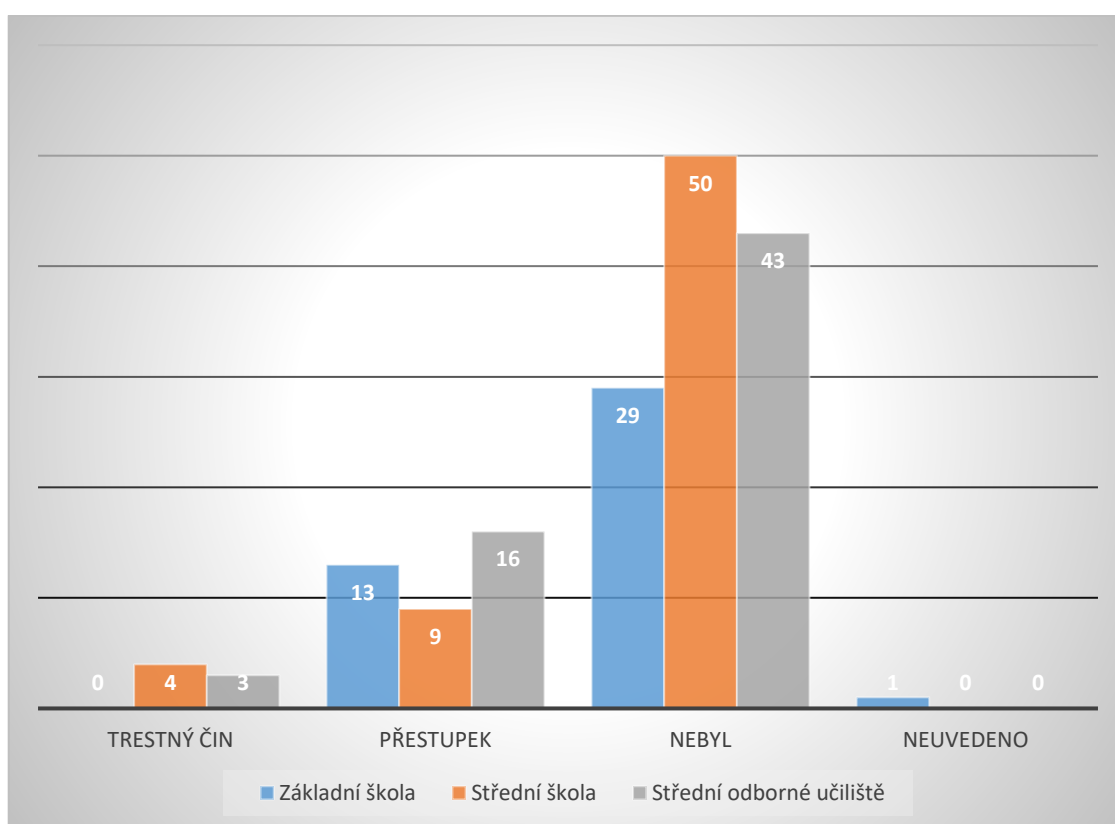

Graf 10 – Otázka č. 9 – péče od rodičů. (vlastní zpracování)

Otázka č. 10: Byl někdo z Vašich rodičů řešen policejním orgánem pro?

Když jsou rodiče spojováni s trestnou činností, může to mít značný vliv na mládež, ti mohou být vystaveni negativnímu prostředí. Otázka ohledně toho, zda byl někdo z rodičů respondenta řešen policejním orgánem pro trestný čin nebo přestupek, může poskytnout důležitý pohled na možnou predispozici mladých lidí ke kriminalitě. Když jsou rodiče nebo členové rodiny v minulosti spojováni s trestnou činností, může to ovlivňovat budoucnost jedince. Ať už z hlediska dospělého vzoru pro pozitivní chování, ale také sníženou důvěru v instituce a autority. Většina respondentů uvedla, že nikdo z rodičů nebyl řešen policejním orgánem, bylo tam 7 výjimek, kdy 4 respondenti (6 %) ze střední školy uvedli, že rodiče byli řešeni za

trestný čin a 3 respondenti (5 %) ze středního odborného učiliště. Přestupek může být vnímán respondenty různě. Někteří mohou vnímat přestupek jako drobné porušení pravidel, které nemá vážné následky, zatímco pro jiného může přestupek představovat závažné porušení normy nebo zákona. Přestupek uvedli respondenti základní školy ve 13 případech (30 %), střední školy tuto informaci uvedlo 9 respondentů (14 %) a na středním odborném učilišti uvedlo 16 respondentů (26 %). Většina rodičů nebyla řešena policejním orgánem, konkrétně na základní škole vyplnilo tuto odpověď 29 respondentů (68 %), na střední škole 50 respondentů (80 %) a na středním odborném učilišti 43 respondentů (69 %). Jeden respondent (2 %) na základní škole neuvedl odpověď.

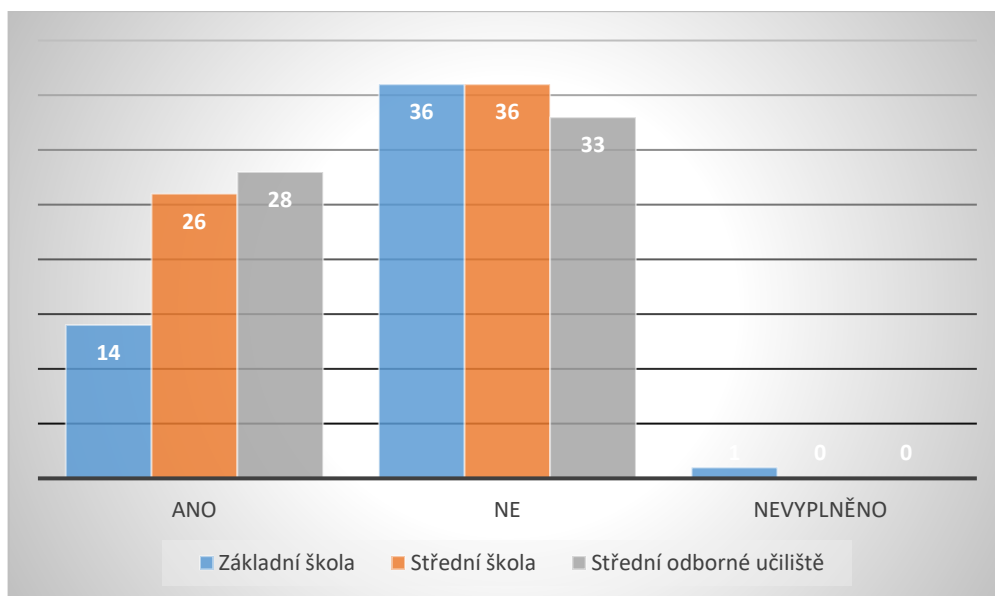

Graf 11 – Otázka č. 10 – řešen policejním orgánem. (vlastní zpracování)

Otázka č. 11: Zažil/a jste někdy šikanu?

Šikana je závažný problém, který může mít vážné důsledky, nejen psychické, ale i fyzické. Tito jedinci, kteří byli postihnuti šikanou, nesou známky jako emoční stres, úzkosti a snížená sebedůvěra. Často to vede k problémům se sociální interakcí, školním neúspěchem, a dokonce i k depresím a sebevražedným myšlenkám. Je důležité, aby šikana byla aktivně řešena a aby mladé osoby měly přístup k podpoře a ochraně ve školním prostředí i mimo něj. Otázka

týkající se šikany, kdy výsledky naznačují, že na základní škole odpovědělo 14 respondentů (27 %), že se setkali se šikanou, ať už byli svědky šikany nebo oni sami byli vystaveni šikaně, 36 respondentů (71 %) uvedlo, že nebyli a 1 respondent (2 %) nevyplnil odpověď. Na střední škole odpovědělo ano 26 respondentů (42 %), ne 36 respondentů (58 %). Na středním odborném učilišti odpovědělo ano 28 respondentů (46 %), a dalších 33 odpovědělo (54 %), že se nesetkal se šikanou.

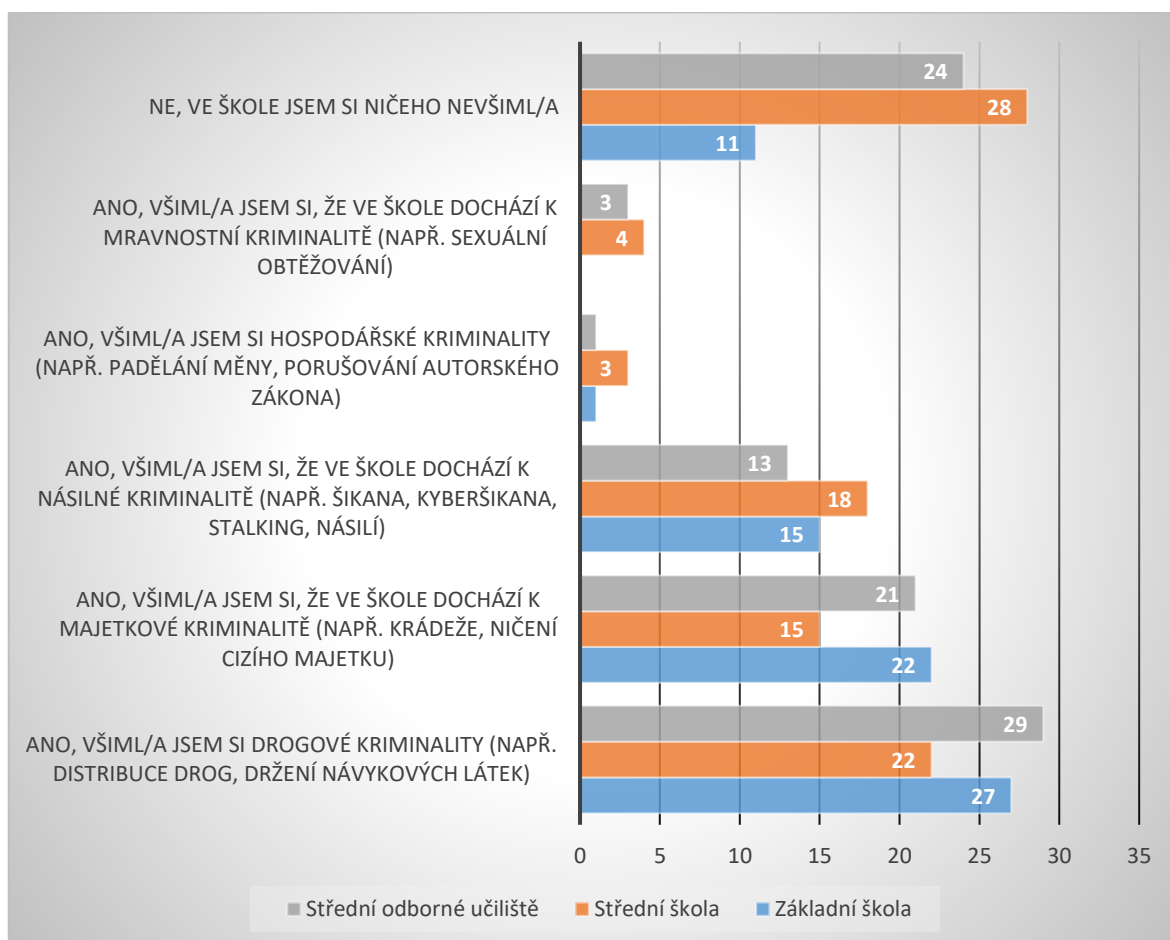
Graf 12 – Otázka č. 11 – šikana. (vlastní zpracování)

Otázka č. 12: Setkal/a jste se někdy s někým, kdo páchal kriminalitu na Vaší škole?

Mládež tráví většinu svého času ve školním prostředí, kde zaznamenává chování a vnímání světa kolem sebe. Setkávají se tam s různými problémy, jako je drogová kriminalita, násilná kriminalita apod. Škola může být místem, kde se mladí lidé potkávají se světem drog, a to přímo prostřednictvím vrstevníků, nebo nepřímo skrze sdílení informací a zkušeností. Respondenti mohli uvádět více odpovědí, protože se vzájemně nevylučují. Ve velké míře je u všech škol zastoupena drogová kriminalita, ať už formou distribuce drog, nebo držení návykových látek. Na základní škole respondenti uvedli 27 odpovědí (36 %) u drogové kriminality, 22 odpovědí (29 %) u majetkové kriminality, 15 respondentů (15 %) odpovědělo, že na škole dochází k násilné kriminalitě a 11 respondentů (14 %) uvedlo, že si ničeho nevšimli. Střední škola taktéž dominuje drogovou kriminalitou 22 respondentů (24 %) zmínilo tuhle odpověď, za ni následuje 18 odpovědí (20 %) u násilné kriminality, 15 respondentů (17 %) si všimlo majetkové kriminality. Hospodářskou kriminalitu uvedli pouze 3 respon-

denti (3 %) ze střední školy, 4 respondenti (5 %) uvedli mravnostní kriminalitu, tudíž sexuální obtěžování a 28 respondentů (31 %) si ničeho nevšimli. Drogová kriminalita také převažuje na středním odborném učilišti, kdy na tuto otázku odpovědělo 29 respondentů (32 %), 21 respondentů (23 %) uvedlo majetkovou kriminalitu, 13 násilnou kriminalitu (14 %), 1 respondent (1 %) uvedl hospodářskou kriminalitu, 3 respondenti (3 %) zaškrtnli možnost, kde se nacházela mravnostní kriminalita a 24 respondentů (27 %) uvedlo, že si ničeho nevšimli.

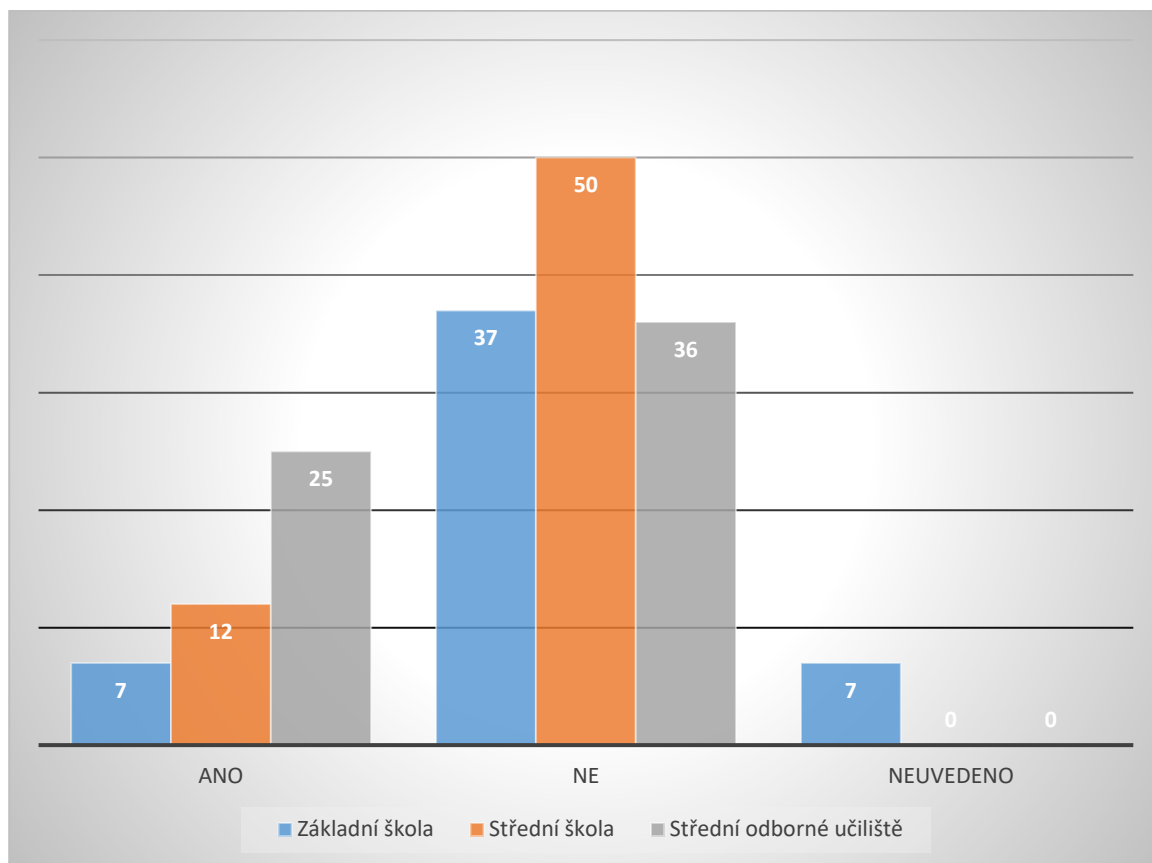

Graf 13 – Otázka č. 12 – kriminalita. (vlastní zpracování)

Otázka č. 13: Byl jsi někdy řešen policií?

Otázka řeší, zda mládež byla někdy řešena policií. Souhrn výsledků uvádí, že 72 % respondentů nikdy nebyli řešeni policií. Další 14 % uvedlo opak, a to že byli řešeni a zbylých 14 % neposkytlo odpověď. S touto otázkou souvisela i podotázka, pokud respondenti uvedli ano, za co byli řešeni. Na základní škole byly uvedeny odpovědi jako šikana, rasismus nebo ublížení na zdraví. Na střední škole respondenti uváděli nejčastěji pokus o sebevraždu,

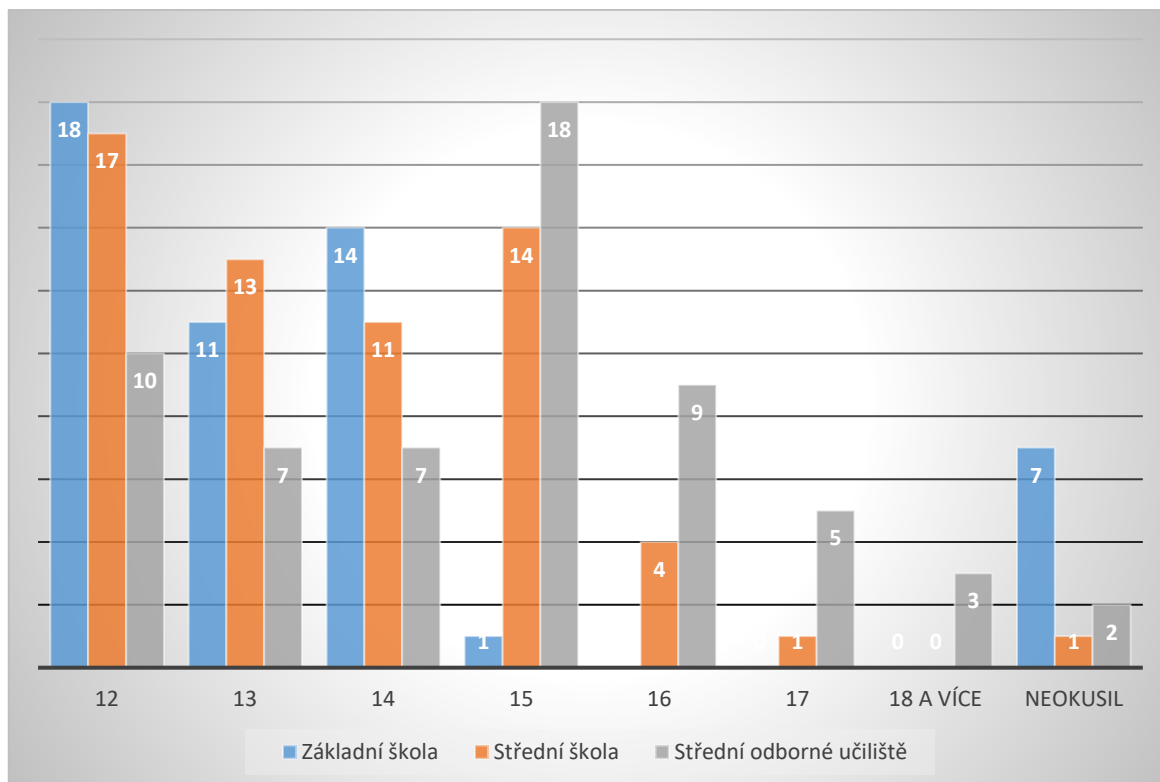
sex na veřejnosti, rvačky, výslech kvůli vlastnictví zbraně. Odpovědi na středním odborném učilišti byly: autonehoda, podezření na drogy, jako svědek, vandalismus, ublížení na zdraví, krádež, držení návykových látek, ničení cizího majetku, šikana.

Graf 14 – Otázka č. 13 – řešen policií. (vlastní zpracování)

Otázka č. 14: V kolika letech jste poprvé vyzkoušel/a alkohol?

Alkohol patří mezi jedny z nejčastěji zneužívaných látek mládeží, a způsobuje škodlivé následky na jejich zdraví, chování a sociální interakci. Alkoholické nápoje lze z legálního hlediska konzumovat od 18 let věku, avšak mladistvé osoby začínají konzumovat alkohol již dříve. Mladiství jsou zvláště zranitelní vůči negativním dopadům alkoholu, protože jejich mozek ještě není plně vyvinutý a citlivý na negativní vlivy látek. Z hlediska výsledků dotazníkové šetření se zjistilo, že zhruba 35 % respondentů okusilo alkohol ve 12 letech, 27 % ve 14 letech. Na střední škole respondenti často uváděli věk od 14 do 15 let.

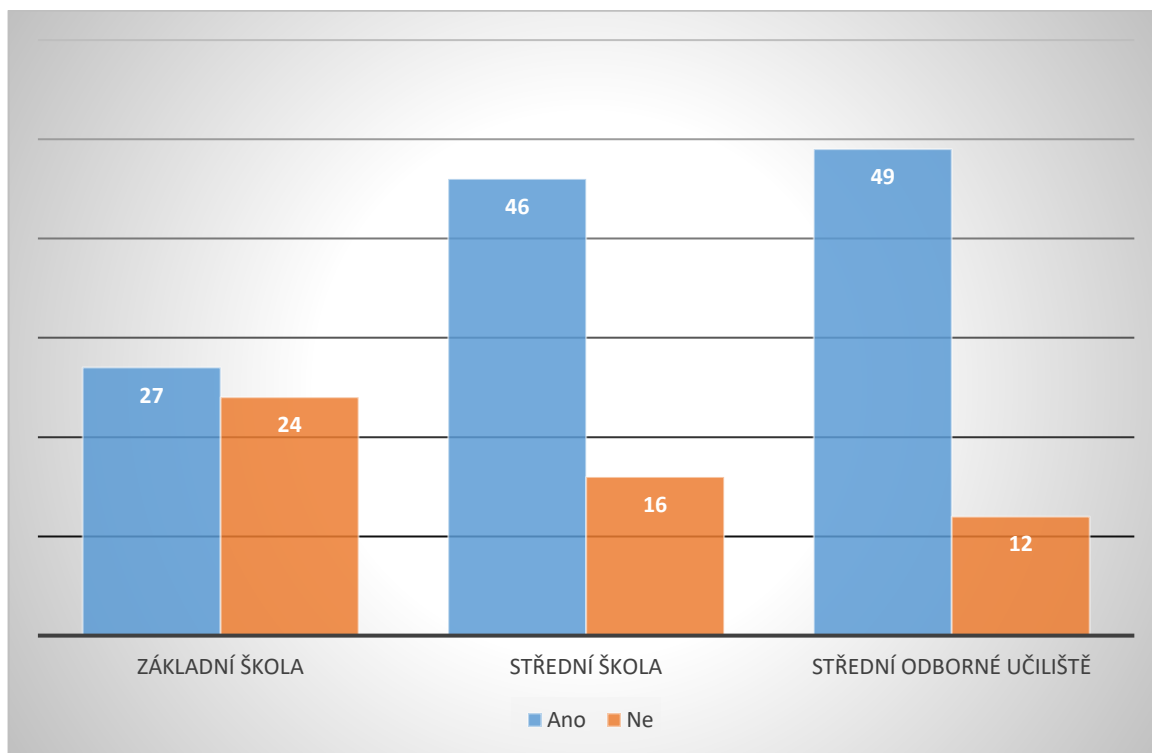
Graf 15 – Otázka č. 14 – alkohol. (vlastní zpracování)

Je velice těžké vysvětlit 12letému dítěti, že konzumace alkoholu v tak útlém věku je daleko rizikovější z důvodu poškození nervového systému, soustředění a jiných zdravotních komplikací, ale především je tu velká pravděpodobnost přechodu na jiné návykové látky. Mladý člověk tyto rady bere spíše jako zbytečné řeči, které se jich absolutně netýkají, jelikož oni vědí, co dělají. Je to spíše hra, kdy si dokazují svou nezávislost a potažmo dospělost. Hec, výzva, (čelenž) hrají v této otázce také velice zásadní úlohu. Daleko snazší dostupnost všeho zakázaného či nelegálního je velice lákavá.

Otázka č. 15: Zkoušel/a jste někdy kouřit?

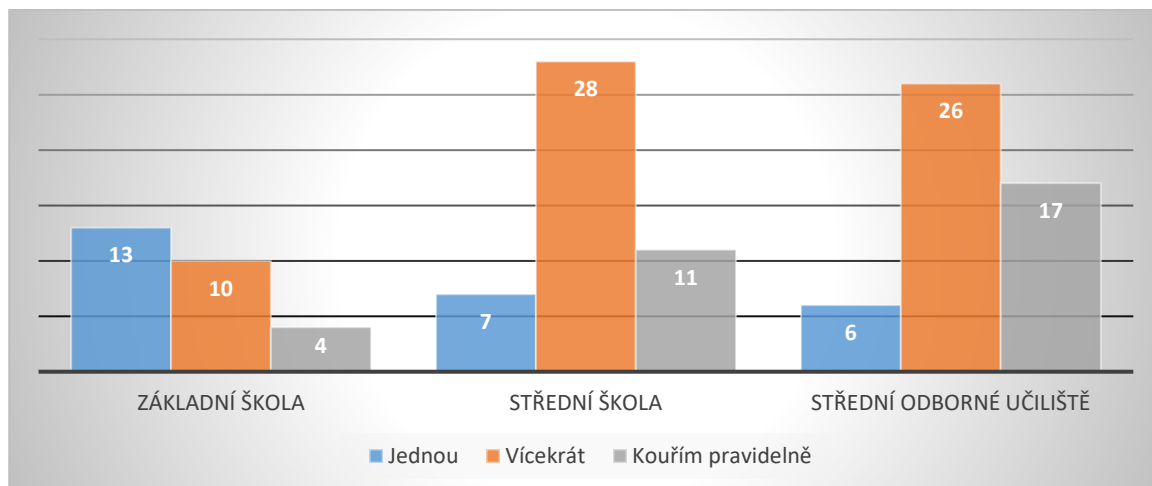
Alkoholické nápoje nebo tabákové výrobky je možno konzumovat v České republice od 18 let. Pravidla jsou stanovena zákonem a mají za cíl chránit zdraví mladých lidí a omezit negativní dopady konzumace alkoholu. Nicméně i přes tato pravidla, mladí lidé často přistupují k těmto látkám před dosažením věkové hranice, čímž vystavují své zdraví riziku a mohou se stát závislými na těchto látkách v pozdějším životě. Na základní škole odpovědělo 27 respondentů (53 %), že zkoušeli kouřit, zbylých 24 respondentů (47 %), nikdy nezkoušeli

kouřit. Na střední škole byly výsledky vyšší, 46 respondentů (74 %) ze 62 uvedlo, že zkoušeli kouřit. Nezkoušelo kouřit 16 respondentů (26 %). Na středním odborném učilišti 49 respondentů (80 % žáků) vyzkoušelo kouřit a zbylých 12 tj. (20 %) to neokusilo.

Graf 16 – Otázka č. 15 – cigarety. (vlastní zpracování)

Na otázku navazuje i podotázka, která se týká, kolikrát respondenti vyzkoušeli kouřit, popřípadě kouří pravidelně. Z odpovědí vyplývá, že na základní škole 13 respondentů (48 %) uvedlo, že kouřili cigaretu pouze jednou, 10 respondentů (37 %) kouřilo vícekrát a 4 respondenti (15 %) uvedli, že kouří pravidelně. Na střední škole 7 respondentů (15 %) kouřilo cigaretu jednou, 28 respondentů (61 %) kouřilo vícekrát a 11 respondentů (24 %) kouří pravidelně. Na středním odborném učilišti tvoří 17 respondentů (35 %) pravidelné kuřáky, 26 respondentů (53 %) vyzkoušelo kouřit vícekrát a zbylých 6 respondentů (12 %) to vyzkoušelo jednou.

Graf 17 – Otázka č. 15 – cigarety. (vlastní zpracování)

Otázka č. 16: Drogy a jiné omamné látky jsem:

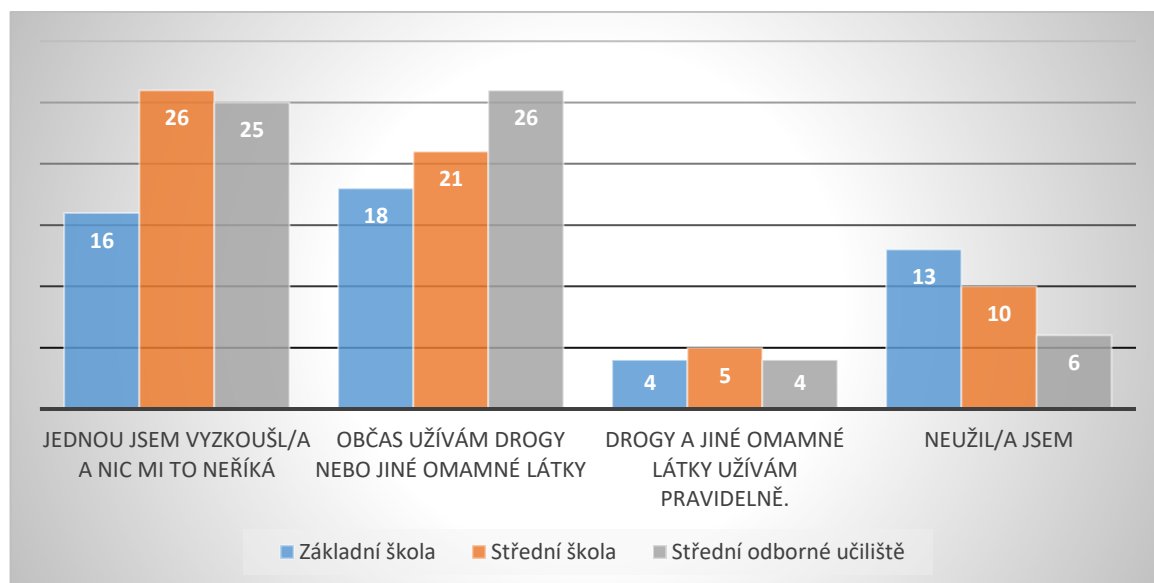
Otázka č. 16 se zaměřovala na osobní zkušenosti respondentů s drogami a jinými omamnými látkami. Cílem bylo zjistit, zda respondenti přišli do kontaktu s těmito látkami a jaký byl důvod tohoto kontaktu s nimi. Respondenti měli možnost vybrat z několika možností a mohli zakroužkovat více odpovědí, které refletovaly jejich osobní zkušenosti s drogami.

Výsledky naznačují různorodost zkušeností respondentů. Někteří respondenti uvedli, že drogy vyzkoušeli a nepovažují je za významnou součást jejich života. Jiní se přiznali občasné užívání drog nebo jiných omamných látek, zatímco další skupina respondentů uvedla, že se s takovými látkami setkává pravidelně.

Na základní škole odpovědělo 16 respondentů (31 %), že drogy a jiné omamné látky vyzkoušeli pouze jednou, 18 respondentů (35 %) uvedlo, že občas užívají tyto látky, 4 respondenti (8 %) uvedli pravidelné užívání drog a jiných omamných látek a 13 respondentů (26 %) nevedlo žádnou z těchto možností.

Na střední škole odpovědělo 26 respondentů (42 %), že drogy a jiné omamné látky vyzkoušeli pouze jednou, 21 respondentů (34 %) uvedlo občasné užívání. 5 respondentů (8 %) potvrdilo pravidelné užívání 10 respondentů (16 %) neužilo žádné drogy ani jiné omamné látky.

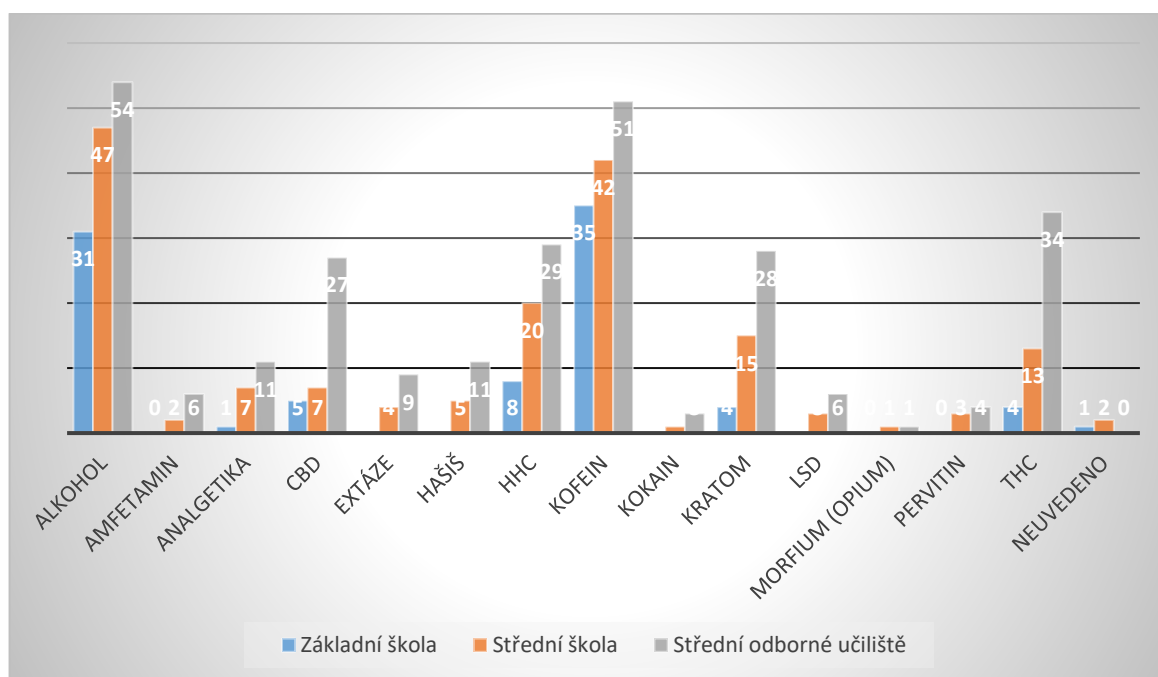
Na středním odborném učilišti odpovědělo 25 respondentů (41 %), že drogy a jiné omamné látky vyzkoušeli pouze jednou, 26 respondentů (43 %) uvedlo občasné užívání, 4 respondenti (6 %) pravidelně užívají a zbylých 6 respondentů (10 %) uvedlo, že neužili drogy ani jiné omamné látky.

Graf 18 – Otázka č. 16 – drogy. (vlastní zpracování)

Mladiství mohou vnímat tyto látky různými způsoby, a to v závislosti na mnoha faktorech. Alkohol je zastoupen v největší míře, a to na základní škole okusilo alkohol 31 respondentů (35 %), na střední škole 47 respondentů (27 %) a na středním odborném učilišti 54 respondentů (20 %), amfetamin je vyplněn 2 respondenti (1 %) na střední škole a 6 respondenty (2 %) na středním odborném učilišti. Analgetika začínají být velmi rozšířené u mladých lidí, kdy na základní škole zvolil tuto možnost 1 respondent (1 %), na střední škole 7 respondentů (4 %) a na středním odborném učilišti 11 respondentů (4 %). CBD jinak taky zvaný kanabidiol je rostlinné konopí, které mladí lidé užívají a na základní škole 5 respondentů (6 %) uvedlo odpověď, že užili CBD, na střední škole 7 respondentů (4 %) a na středním odborném učilišti 27 respondentů (10 %). Extáze pro mladé lidi je také nazývaná jako „taneční droga“ a povzbuzuje účinky zvýšené energie a euforie. Na střední škole mají zkušenost s extází 4 respondenti (2 %) a na středním odborném učilišti 9 respondentů (3 %). Hašiš má zástupce na střední škole 5 respondenty (3 %) a 11 tj. (4 %) na středním odborném učilišti. HHC je syntetický kanabidiol, také oblíbený u mladistvých a na základní škole ho vyzkoušelo 8 respondentů (9 %), na střední škole 20 respondentů (12 %) a na středním odborném učilišti 29 respondentů (11 %). Dalším zástupcem je kofein, pro mladé lidi to není droga. Kofein je psychoaktivní látka, která se často konzumuje v podobě nápojů jako je káva, čaj, cola nebo energetické nápoje, existuje i sypký kofein, který má daleko efektivnější účinky. Na základní škole ho konzumuje 35 respondentů (39 %), na střední škole 42 respondentů (24 %) a středním odborném učilišti 51 respondentů (19 %). Kokain vyplnil 1 respondent na střední škole (1 %) a 3 tj. (1 %) na středním odborném učilišti. Kratom, rostlina, která

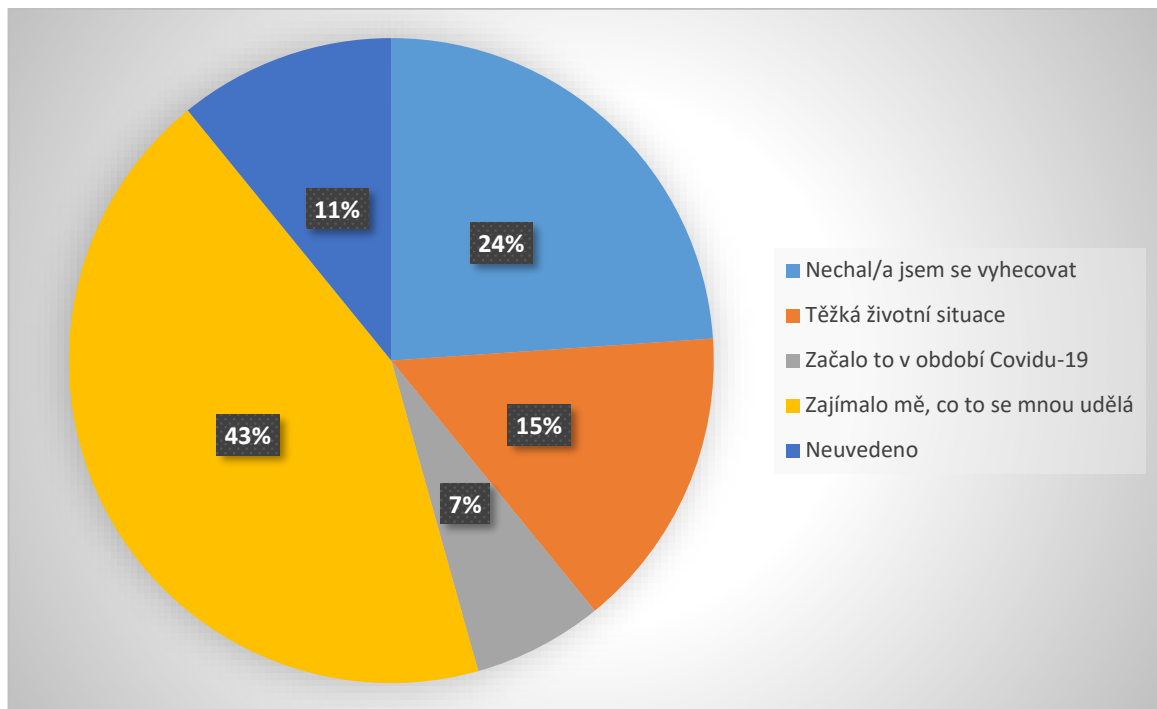
způsobuje psychoaktivní účinky a dlouhodobé užívání způsobuje závislosti, psychické a fyzické problémy. Na základní škole mají osobní zkušenost s kratomem 4 respondenti (5 %), na střední škole 15 respondentů (9 %) a 28 respondentů (10 %) na středním odborném učilišti. Jedna z nejznámějších psychedelických drog je LSD, na střední škole s ní mají zkušenost 3 respondenti (2 %) a na středním odborném učilišti 6 respondentů (2 %). Morfium má zastoupení se zkušeností na střední škole, kdy ji vyzkoušel nebo užívá 1 respondent (1 %) to stejné na středním odborném učilišti. S pervitinem mají zkušenost 3 respondenti (2 %) na střední škole a 4 respondenti (1 %) na středním odborném učilišti. THC jinak známý tetrahydrokanabidol nebo marihuana je velmi oblíbená psychoaktivní látka nejen u mladých lidí, ale i dospělých, na základní škole vyplnili tuto odpověď 4 respondenti (4 %), na střední škole 13 respondentů (7 %) a středním odborném učilišti 34 respondentů (12 %). Našli se i respondenti, kteří nechtěli uvést, se kterými látkami mají zkušenost, konkrétně 1 respondent (1 %) na základní škole a 2 respondenti (1 %) na střední škole.

Graf 19 – Otázka č. 16 – možnosti drog. (vlastní zpracování)

Cílem této podotázky bylo zjistit, co vedlo respondenty, kteří uvedli, že mají zkušenost s drogami je vyzkoušet. Mezi hlavními důvody, proč respondenti vyzkoušeli omamné látky, patří zvědavost a touha po zkoumání, co tyto látky dokážou s člověkem udělat tj. (43 %), to je patrné u respondentů ze středních škol, kde více než polovina uvedla, že je zajímavé, co omamné látky s nimi udělají. Druhá nejčastější odpověď byla, že se respondenti nechali vy-

hecovat tj. (24 %), což dominovalo na základní škole. Těžká životní situace byla také významným faktorem, který vedl některé respondenty k užívání omamných látek tj. (15 %). Méně častým faktorem bylo užívání omamných látek během Covidu-19 tj. (7 %) a zbylých 11 % neuvedlo odpověď.

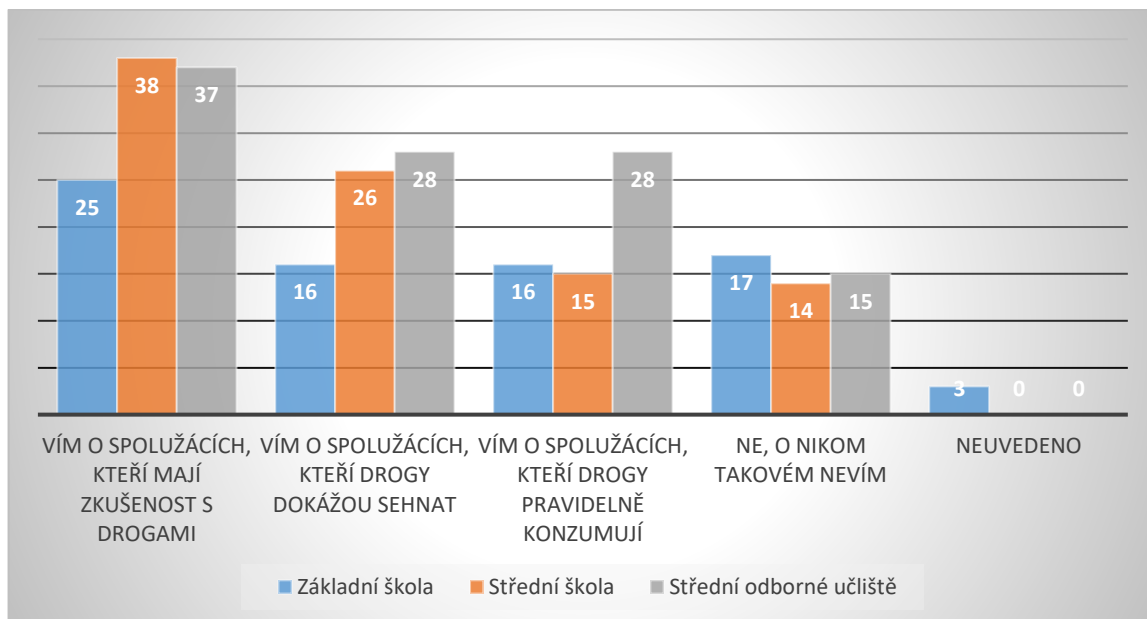

Graf 20 – Otázka č. 16 – důvod užití látek. (vlastní zpracování)

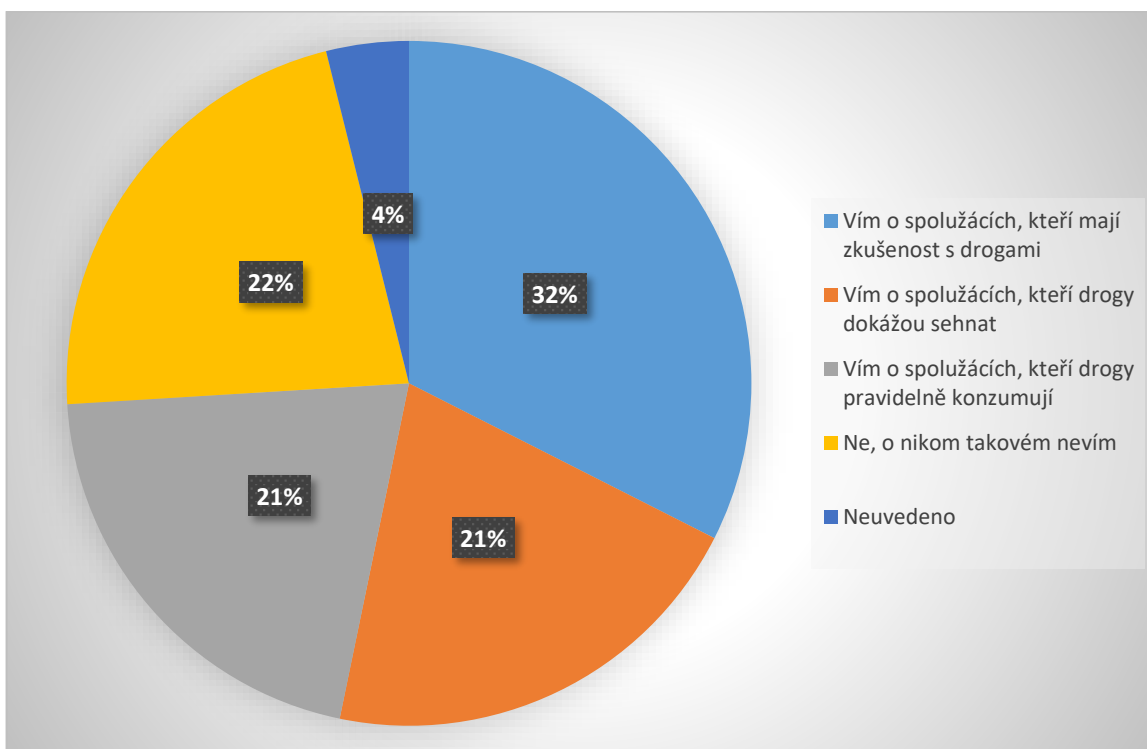
Otázka č. 17: Víte o někom, kdo ve školním prostředí má problém s drogami, například, že jsou pravidelnými uživateli, nebo k nim mají přístup?

Vyhodnocení této otázky naznačuje, že problematika v oblasti drog ve školním prostředí je vysoká. Více než polovina respondentů ze všech škol uvedla, že znají spolužáky, kteří mají zkušenosti s drogami nebo samotné drogy dokážou sehnat. Téměř třetina respondentů ze středního odborného učiliště uvádí, že znají spolužáky, kteří pravidelně konzumují drogy. Na základní škole je povědomí o problémech s drogami o něco nižší, avšak výsledky jsou stále alarmující, přičemž čtvrtina respondentů uvedla, že znají spolužáky s těmito zkušenostmi. Tyto výsledky uvádí, že otázka ohledně drog ve školním prostředí je zřejmě stále aktuální a rozšířená.

Graf 21 – Otázka č. 17 – školní prostředí a drogy. (vlastní zpracování)

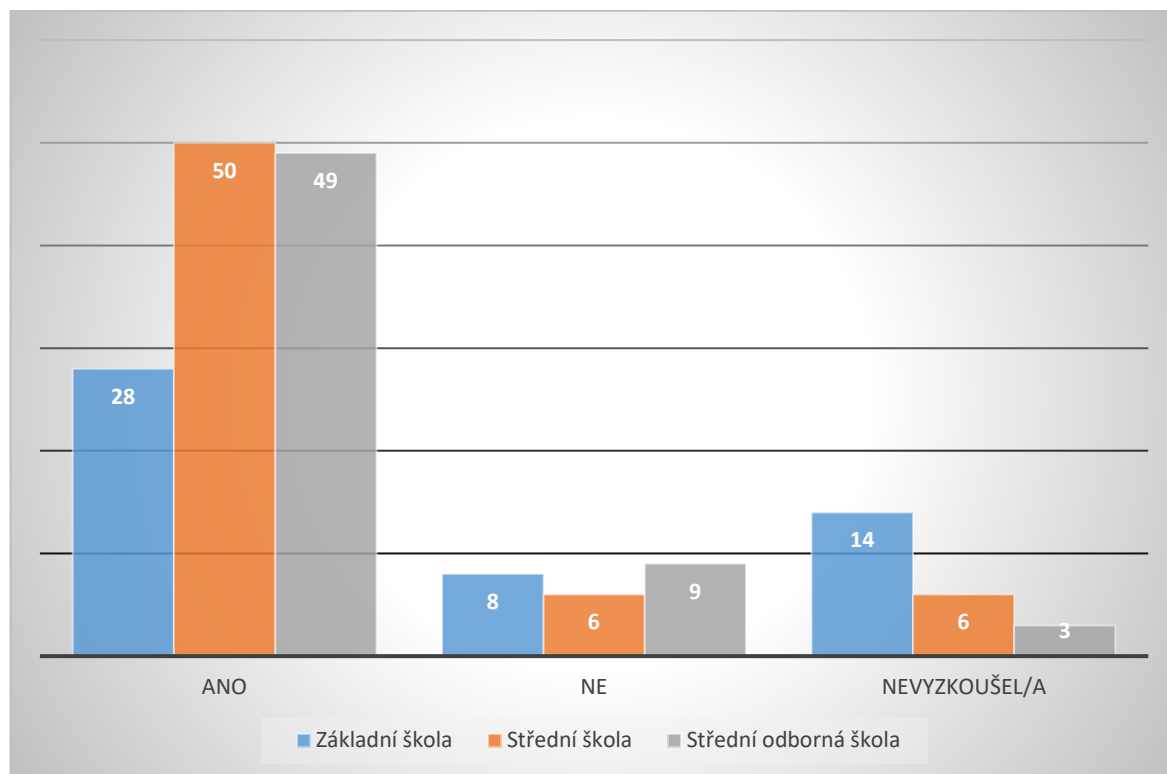

Graf 22 – Otázka č. 17 – školní prostředí a drogy. (vlastní zpracování)

Otázka č. 18: Vyzkoušel/a jste, popřípadě užíváte elektronické cigarety?

Elektronické cigarety se staly oblíbenou záležitostí populace. Z odpovědí dotazníkového šetření bylo zjištěno, jsou mezi respondenty poměrně rozšířené, 56 % respondentů základní školy, 80 % respondentů ze střední školy a 80 % respondentů ze středního odborného učiliště

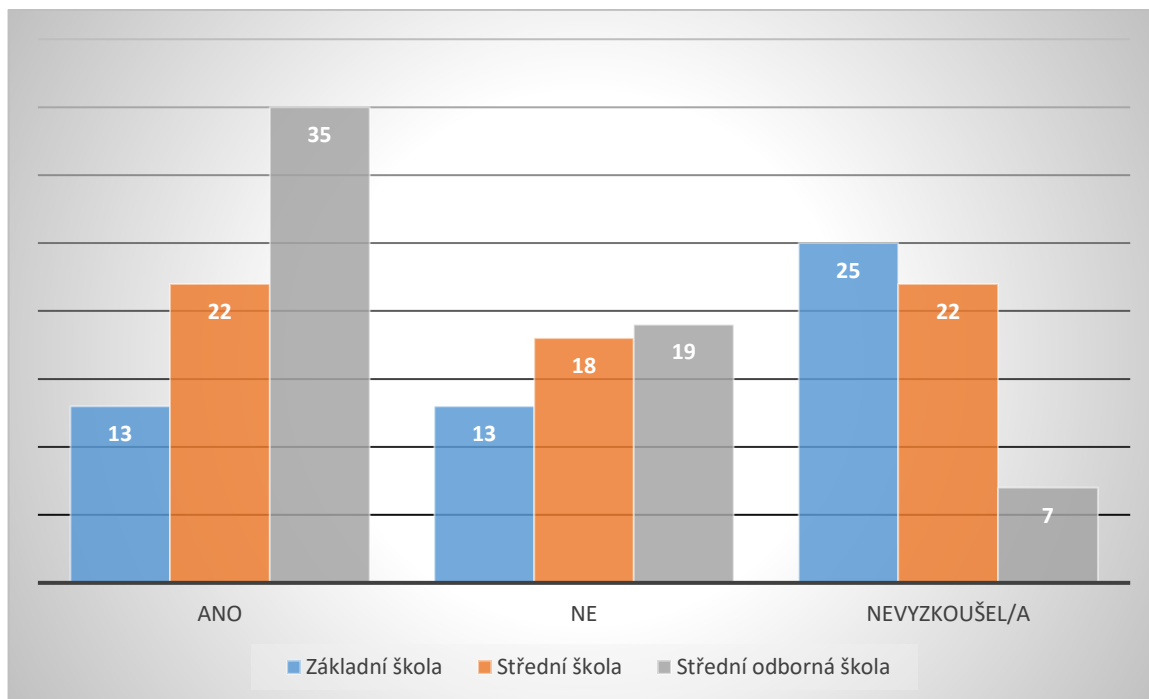
uvedlo, že vyzkoušeli elektronické cigarety. Naopak 16 % respondentů ze základní školy, 10 % ze střední školy a 15 % ze středního odborného učiliště uvedlo, že elektronické cigarety neužívají. Zbýlých 28 % ze základní školy, 10 % ze střední školy a 5 % ze středního odborného učiliště nevyzkoušeli elektronické cigarety.

Graf 23 – Otázka č. 18 – elektronické cigarety. (vlastní zpracování)

Otázka č. 19: Vyzkoušel/a jste, popřípadě užíváte nikotinové sáčky?

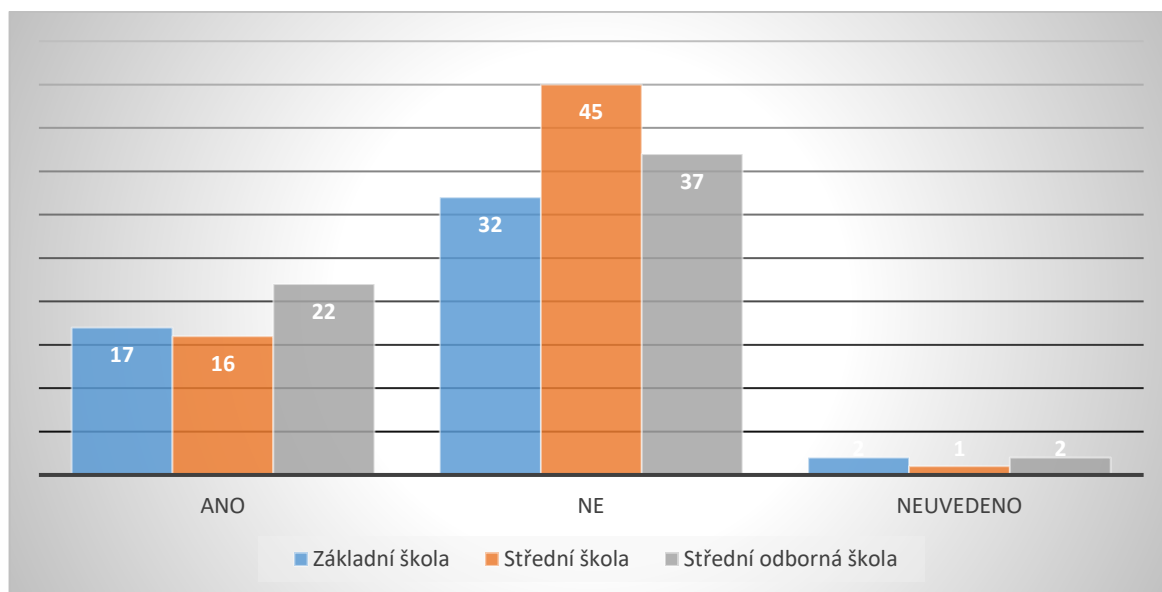
Nikotinové sáčky jsou novým trendem v užívání nikotinu mezi mladými lidmi. Tyto sáčky obsahují nikotin a jsou často zaměňovány za bezpečnější alternativu k tradičnímu kouření cigaret. Respondenti uvedli, že 13 tj. (26 %) na základních školách užívají nikotinové sáčky, na střední škole 22 respondentů tj. (36 %) a na středním odborném učilišti 35 respondentů tj. (57 %). Na základní škole uvedlo 13 respondentů tj. (25 %), že neužívají, na střední škole 18 respondentů tj. (29 %) neužívá nikotinové sáčky a na středním odborném učilišti neužívá 19 respondentů tj. (31 %). Zbýlých 25 respondentů tj. (49 %) na základní škole, 22 respondentů (35 %) na střední škole a 7 respondentů tj. (12 %) na středním odborném učilišti nevyzkoušelo nikotinové sáčky.

Graf 24 – Otázka č. 19 – nikotinové sáčky. (vlastní zpracování)

Otázka č. 20: Zničil/a jste někdy úmyslně nějakou věc, která nebyla Vaše?

Tato otázka zkoumala, zda respondenti někdy úmyslně zničili nějakou věc, která jim nepatřila. Z výsledků vyplývá, že určité procento mladých lidí přiznalo, že někdy v minulosti zničili věc, která nebyla jejich vlastnictvím. Respondenti základní školy 17 tj. (33 %) uvedlo, že zničili úmyslně nějakou věc. Zbylých 32 respondentů tj. (63 %) nic nezničili. 2 respondenti tj. (4 %) se zdrželi odpovědi. Na střední škole zničilo úmyslně nějakou věc celkově 16 respondentů tj. (26 %), nezničilo 45 respondentů tj. (72 %) žádnou věc a 1 respondent tj. (2 %) neuvedl odpověď. Na středním odborném učilišti byly výsledky vyšší ano celkem odpovědělo 22 respondentů tj. (36 %), odpověď ne zaznamenalo 37 respondentů tj. (61 %) a neuvedli svoji odpověď 2 respondenti tj. (3 %). S touto otázkou souvisela i podotázka, která se ptala respondentů, kteří zničili úmyslně cizí věc, jaký byl důvod ničení. Odpovědi se často opakovaly, nejčastěji bylo zmíněno z nudy, zlost, provokace, skupinová činnost, z hecu, jen tak, chtěla jsem, opilost nebo sranda.

Graf 25 – Otázka č. 20 – ničení cizí věci. (vlastní zpracování)

Otázka č. 21: Pokud jste se někdy dopustil/a trestné činnosti, jaká to byla?

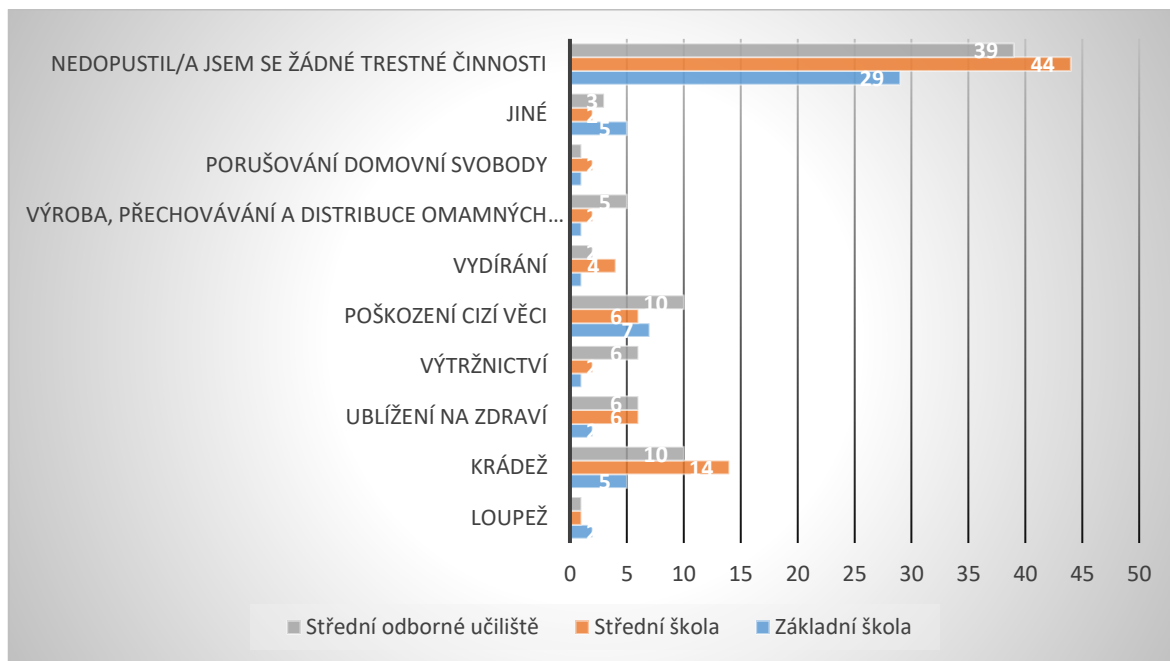
Výsledky naznačují různou míru zapojení mládeže do trestné činnosti na jednotlivých stupních vzdělávání. S rostoucím věkem se zvyšuje počet pachatelů různých trestných činů, které zapříčiňují mnohé faktory. Respondenti i zde mohli uvádět více možností.

Na základní škole se dopustili loupeže 2 respondenti tj. (4 %), krádeže 5 respondentů (9 %), ublížení na zdraví 2 respondenti (4 %), výtržnictví 1 respondent (2 %), poškození cizí věci 7 respondentů (13 %), vydírání se dopustil 1 respondent (2 %), výroba, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek 1 respondent (2 %), porušování domovní svobody 1 respondent (2 %), Jiných trestných činů se dopustilo 5 respondentů (9 %) a většina uvedla, že se nedopustili žádné trestné činnosti, celkově 29 respondentů (53 %).

Na střední škole vyplnil loupež 1 respondent (1 %), krádež 14 respondentů (17 %), ublížení na zdraví 6 respondentů (7 %), výtržnictví uvedli 2 respondenti (3 %) za tuto možnost, poškození cizí věci uvedlo 6 respondentů (7 %), vydírání se dopustili 4 respondenti (5 %), výroba, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek 2 respondenti (3 %) porušování domovní svobody 2 respondenti (2 %), jiné trestné činy uvedli 2 respondenti (2 %), 44 respondentů se nedopustilo žádné trestné činnosti).

Na středním odborném učilišti se loupeže dopustil 1 respondent (1 %), krádeže 10 respondentů (12 %), ublížení na zdraví 6 respondentů (7 %), výtržnictví 6 respondentů (7 %), poškození cizí věci 10 respondentů (12 %), vydírání 2 respondenti (3 %), výroba, přechovávání

a distribuce omamných a psychotropních látek 5 respondentů (6 %), porušování domovní svobody 1 respondent (1 %), jiných trestných činů 3 respondenti (4 %) a nedopustilo se trestné činnosti 39 respondentů (47 %).

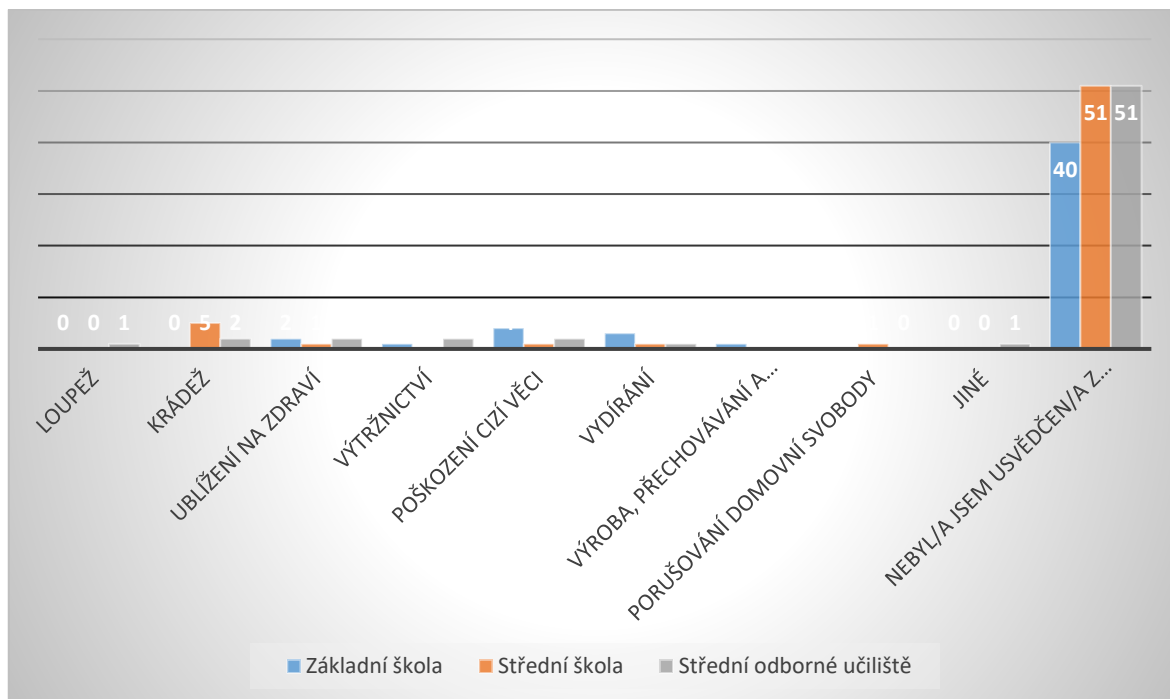
Graf 26 – Otázka č. 21 – trestná činnost. (vlastní zpracování)

Otázka č. 22: Z jaké trestné činnosti jste byl/a usvědčen/a?

Na základní škole byli usvědčeni z trestné činnosti z ublížení na zdraví 2 respondenti (4 %), výtržnictví 1 respondent (2 %), poškození cizí věci 4 respondenti (8 %), vydírání 3 respondenti (6 %), výroba, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek 1 respondent (2 %) a 40 respondentů (78 %) uvedlo, že nebyli usvědčeni z žádné trestné činnosti.

Na střední škole byly výsledky za krádež, kde tuto odpověď uvedlo 5 respondentů (8 %), ublížení na zdraví 1 respondent (1 %), poškození cizí věci 1 respondent (2 %), vydírání 1 respondent (2 %), porušování domovní svobody 1 respondent (2 %) a 51 respondentů (85 %) nebylo usvědčeno z trestné činnosti.

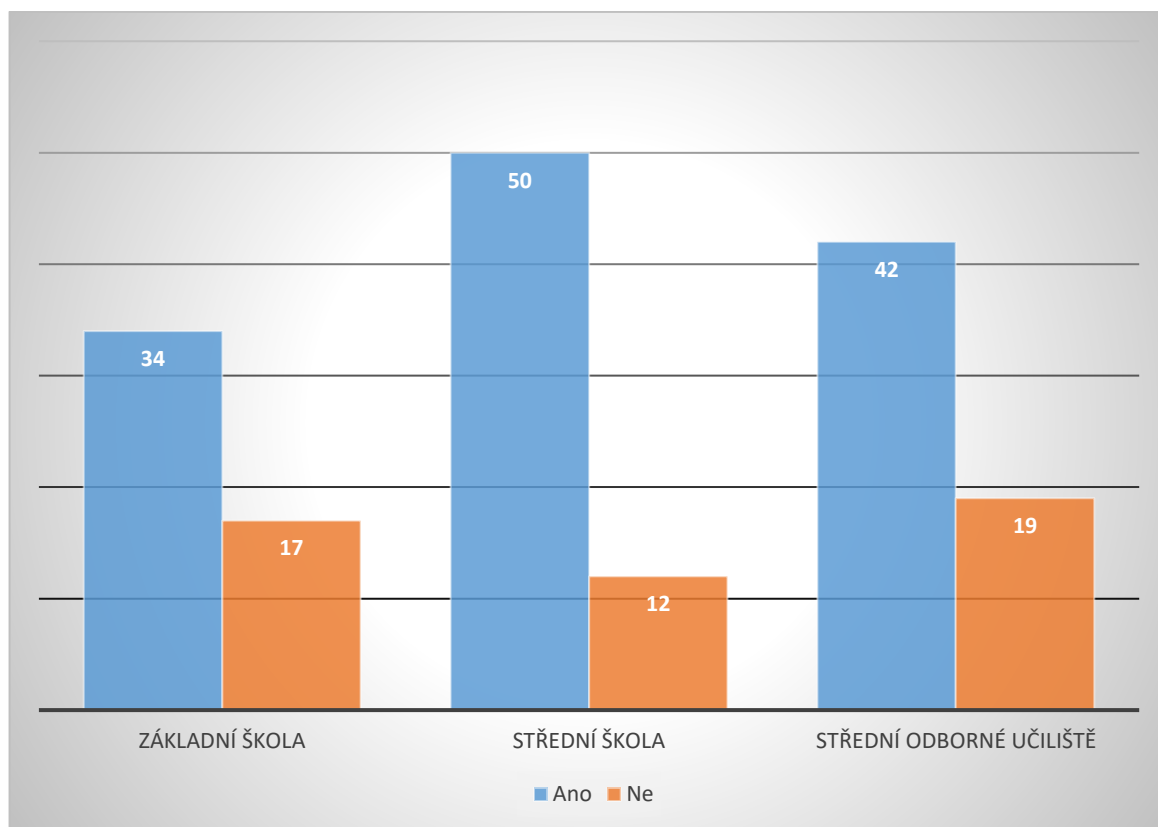
Výsledky na středním odborném učilišti byly vyplněny respondenty za loupež, konkrétně 1 odpověď (2 %), krádež byla uvedena 2 respondenty (3 %), ublížení na zdraví 2 respondenty (3 %), výtržnictví uvedli 2 respondenti (3 %) i u poškození cizí věci byly 2 odpovědi (2 %), vydírání uvedl 1 respondent (2 %), a 1 respondent (2 %) byl usvědčen z jiného trestného činu. Zbylých 51 respondentů (82 %) nebylo usvědčeno z žádného trestného činu.

Graf 27 – Otázka č. 22 – usvědčení z trestné činnosti. (vlastní zpracování)

Otázka č. 23: Cítíte se ve své škole bezpečně v rámci ohrožení kriminalitou nebo drogami?

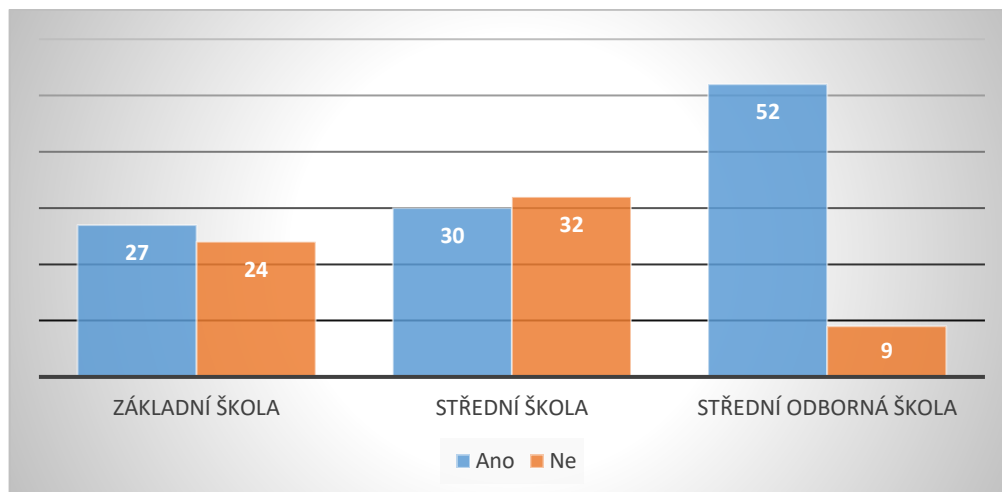
Cílem této otázky bylo zjistit, jak se cítí ve své škole z hlediska bezpečnosti v souvislosti s možnými riziky spojené s kriminalitou, o které se pojednávalo v předchozích otázkách. Tímto způsobem se získala důležitá zpětná vazba od respondentů, která by mohla vést k potřebným opatřením nebo programům pro zlepšení bezpečnosti. I přes to, že většina odpověděla, že se cítí bezpečně, konkrétně na základní škole 34 respondentů (67 %), na střední škole 50 respondentů tj. (81 %) a na středním odborném učilišti 42 respondentů (69 %) jsou tu i jedinci, kteří se na škole necítí bezpečně. Na základní škole 17 (33 %) respondentů, střední škole 12 (19 %) respondentů a na středním odborném učilišti 19 respondentů tj. (31 %).

Graf 28 – Otázka č. 23 – bezpečnost ve škole. (vlastní zpracování)

Otázka č. 24: Proběhla na Vaší škole přednáška v rámci drogové prevence a kriminality?

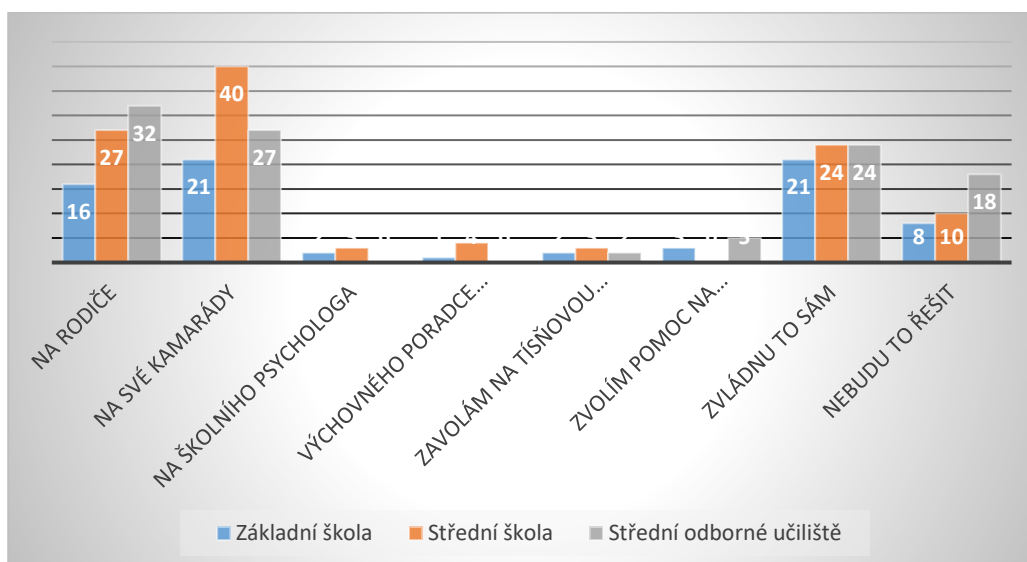
Prevence je důležitý faktor, který sehrává určitou roli k odvrácení páchaní kriminality u mladistvých. Ač dotazníky byly dokládány na všech školách do tří tříd, odpovědi se zcela liší, protože přednášky ohledně prevence bývají většinou ve všech třídách. Na základní škole potvrdilo přednášku v rámci drogové prevence a kriminality 27 respondentů tj. (53 %) a 24 respondentů (47 %) uvedlo, že se na škole žádná přednáška nekonala. Na střední škole byly odpovědi velmi podobné, 30 respondentů (48 %) zakroužkovalo odpověď ano, zbylých 32 respondentů (52 %) odpověď ne. Na středním odborném učilišti převažovala odpověď ano, kdy přednáška v rámci prevence se konala, tuto odpověď zaznamenalo 52 respondentů tj. (85 %) a odpověď ne uvedlo 9 respondentů tj. (15 %).

Graf 29 – Otázka č. 24 – přednášky v rámci prevence. (vlastní zpracování)

Otázka č. 25: Ocitli jste se v situaci, kdy máte problém s drogami, nebo s kriminalitou (ať už jste oběť nebo pachatel), potřebujete pomoc se svěřit, poradit, či pomoci s řešením, na koho se obrátíte?

Otázka, zaměřovaná na situace, kdy mládež čelí problémům měla za cíl zjistit, zda respondenti by vyhledali pomoc například u školního psychologa, svěřili se rodičům nebo kamarádům. Respondenti mohli zakroužkovat více odpovědí.

Graf 30 – Otázka č. 25 – pomoc obětem nebo pachatelům. (vlastní zpracování)

Na základní škole by se 16 respondentů tj. (22 %) obrátilo na své rodiče, 21 respondentů tj. (28 %) na své kamarády, 2 respondenti na školního psychologa (3 %), 1 respondent uvedl odpověď, že se obrátí na výchovného poradce ve škole tj. (1 %), zavolání na tísňovou linku

uvedli 2 respondenti tedy (3 %), vyhledají pomoc na internetu 3 respondenti tj. (4 %), velký počet respondentů vyplnilo, že to zvládnou sami, konkrétně to bylo 21 respondentů tj. (28 %) a také častá odpověď, že to nebudou řešit, celkově tuto možnost zakroužkovalo 8 respondentů tj. (11 %).

Na střední škole nejvíce odpovědí bylo u kamarádů, kde tuto odpověď zaznamenalo 40 respondentů tj. (36 %), za ni nejvíce odpovědí bylo zaznamenáno u rodičů 27 respondentů tj. (24 %), pouze 3 respondenti (3 %) by se obrátili na školního psychologa, 4 tj. (3 %) na výchovného poradce ve škole, 3 respondenti, tj. (3 %) by zavolali na tísňovou linku, 24 respondentů (22 %) zaznamenalo odpověď, že by tuto situaci vyřešili sami a 10 respondentů tj. (9 %) to nebude řešit.

Střední odborné učiliště dominovalo v odpovědi, že se respondenti obrátí na své rodiče, odpovědělo tak 32 respondentů (29 %), druhá nejčastější odpověď byla, že se obrátí na své kamarády, jednalo se tak o 27 respondentů tj. (25 %), ani jedna odpověď nebyla zaznamenána u školního psychologa a výchovného poradce ve škole (0 %), 2 respondenti by se obrátili na tísňovou linku (2%), 5 respondentů (5 %) by si vyhledalo pomoc na internetu, 24 respondentů (22 %) zaznamenalo pomoc od sebe samých a 18 respondentů tj. (17 %) to nebude řešit.

9 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

K relevantním výsledkům dotazníkového šetření byla vybrána základní škola, střední škola a střední odborné učiliště v odlišných věkových kategoriích, aby se zjistilo, jak moc se liší věkové hranice při delikvenci mládeže. Dotazník obsahoval 25 otázek a k některým otázkám navazovaly i podotázky související s tématem.

Výsledky dotazníkového šetření poskytly užitečné informace o postojích a chování mládeže na základní škole, střední škole a středním odborném učilišti vůči různým jevům spojených s kriminalitou a užíváním omamných látek. Z analýzy sběru dat vyplývá, že určité procento mládeže má zkušenost s trestnou činností, jako je krádež, loupež nebo poškození cizí věci či užívání drog. Vzhledem k dnešní rychlé době jde vývoj lidstva stále dopředu, mladší osoby se pohybují v dospělém prostředí i přes to, že dospělí nejsou a mají tak bohužel možnost zkoušet nezákonné věci tím, že starší osoby k tomu mají snazší přístup, a mladistvé osoby toho zneužívají.

Z dotazníkového šetření plyne, že mladistvé osoby mají tendenci vyzkoušet návykové látky již v brzkém věku, kdy sami neví, co jim to udělá. Často to dělají kvůli rodině, nebo aby se udrželi ve vrstevnické partě nebo to chtějí jen vyzkoušet, co jim to udělá. Na to navazuje páchaní trestné činnosti, které se projevilo v několika případech a mladistvé osoby trestnou činností způsobili pod vlivem alkoholu nebo omamných a psychotropních látek.

Nejvíce je kriminalita páchaná na středním odborném učilišti, zřejmě to dělá převaha chlapců, za nim následuje střední škola, kde se kriminalita vyskytuje taky a základní škola. U některých respondentů kriminogenní faktory vykazovaly zvýšenou míru u osob, pocházejících z neúplných rodin a naopak ti, kteří odpovídali na otázky kladně ohledně kriminality, odpovídali tak na všechny.

Zmíněná fakta naznačuje potřebu zaměřit se na prevenci kriminality a zneužívání omamných látek mezi mládeží.

10 NÁVRH PREVENTIVNÍCH OPATŘENÍ

Prevence v oblasti kriminality je při vývoji dítěte podstatným článkem. Prevence se jeví jako proces, který určitým způsobem zamezuje rozšiřování kriminality, jejich samotných projevů, příčin a podmínek, zejména v oblasti, které používají orgány činné v trestním řízení.

Ve snaze o prevenci kriminality mládeže je nezbytné, aby každá škola disponovala výchovným poradcem nebo metodikem prevence, který by zastával roli v komunikaci se žáky, jejich třídními učiteli a rodiči. Tito odborníci by měli poskytovat metodickou podporu pro žáky a aktivně se zapojovat do preventivních programů. Jedním z důležitých aspektů jsou preventivní přednášky, které by měly být součástí vzdělávacího programu již od 1. stupně základních škol. Z dotazníkového šetření vyplývá, že mnoho žáků není informováno o tom, zda na jejich škole probíhaly preventivní přednášky o návykových látkách a kriminalitě. Je tedy nezbytné zvýšit povědomí o těchto tématech a provádět systematickou výchovu k právnímu povědomí na každé škole. Učitelé by měli aktivněji komunikovat se všemi žáky a více se zaměřit na témata, jako jsou následky protiprávního jednání, rizikové situace spojené s kriminalitou a způsoby, jak se jim vyhnout. Taktéž zákaz sociálních sítí ve školách může vést k lepšímu soustředění žáků a ochraně před nevhodným obsahem, ale může také vyvolat spor mezi studenty bránit jim ve využívání potenciálně užitečných nástrojů. Místo toho by školy mohly zvážit vyvážený přístup, který by umožňoval omezené používání sociálních sítí za určitých podmínek a současně by poskytoval vzdělávání o bezpečném chování online.

Důležitou součástí preventivních opatření je také posilování sociálních dovedností a emoční inteligence mládeže. Programy zaměřené na řešení konfliktů, komunikační dovednosti a sebereflexi by mělo být součástí nových programů vzdělávacího procesu. K zabavení dětí a odvedení jejich pozornosti od negativních věcí, by mohla být rozšířena nabídka sportovních a volnočasových aktivit, které by mládeži poskytly alternativní zábavu a odvedly je od rizikového chování.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se týká problematiky kriminality mládeže a jejich trestní odpovědnosti. Měla za cíl na základě vyhodnocení sběru dat z dotazníkového šetření navrhnout případné změny a opatření ke zlepšení aktuálního stavu dané problematiky v oblasti kriminality mládeže.

Teoretická část poskytuje vymezení základních pojmů, které se orientují v dané oblasti a určují kdo je mladistvá osoba, co je provinění, přečin nebo například trestný čin, kdy pojmy se vyskytují v této bakalářské práci. Právní uchopení norem týkajících se mladistvých osob je vymezeno v druhé kapitole. Jsou tam popsány nejdůležitější zákony v oblasti mladistvých. Další kapitola se zabývá problematikou druhů kriminality, kterou páchají mladistvé osoby, zejména se jedná o drogovou kriminalitu, mravnostní nebo násilnou kriminalitu. Kapitola, zaměřená na faktory ovlivňující chování mládeže, se zabývá různými faktory, které mohou mít vliv na chování mladých lidí a které mohou ovlivňovat prostředí školy, rodiny i média. Samotná kapitola se věnuje prevenci, která je podstatnou složkou v této bakalářské práci a poslední část se zabývá trestní odpovědností.

Praktická část začíná kapitolou číslo sedm a je v ní charakterizována metoda Ishikawa diagramu, která určuje příčiny a následky a je zvolena právě pro kriminalitu mládeže. Je jednou z těch metod, která může určovat důvody páchaní kriminality u mladistvých osob, a která umožňuje systematické zmapování příčin daného jevu. Analýza sběru dat z dotazníkového šetření ukazuje určité trendy a vnímání mládeže v otázce kriminality a trestní odpovědnosti. Na základě těchto poznatků jsou navržena opatření a změny, které by mohly přispět ke zlepšení současné situace, a zejména rozšířit druhy prevence na posílení sociálních dovedností mládeže a vzdělávání v této oblasti. Návrh opatření a změn by měl respektovat různorodost faktorů ovlivňujících chování mládeže a využít vhodné metody pro identifikaci příčina efektivního řešení problémů.

Kriminalita u tak mladých lidí se stupňuje a mimo oficiálně zaznamenanou kriminalitu se nevyhnutelně vyskytuje i tzv. latentní, tedy neregistrovaná kriminalita. U mládeže se tento projev vyskytuje poměrně často a ukazuje se, že společnost je ve vztahu k mladým lidem výrazně tolerantnější, pokud jde o porušování společenských pravidel. Tento jev je často spojován s obdobím dospívání a formování se identity. Tato tolerance může vést k drobným prohřeškům, nebo dokonce k protiprávnímu jednání, které vede k zvýšení latentní kriminality. Je důležité porozumět, že mladí jedinci jsou náchylnější k ovlivnění svého okolí a mají

tendenci zkoušet hranice a experimentovat. Závěrem lze konstatovat, že stanovené cíle práce byly splněny.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ANAND, Ashesh, 2022. *What is a Survey?* Online. Analytics steps. Dostupné z: <https://www.analyticssteps.com/blogs/what-survey>. [cit. 2024-04-19].

BERRY, John S., 2023. *WHAT ROLE DO DRUGS PLAY IN JUVENILE CRIMES?* Online. Berry Law. Dostupné z: <https://jsberrylaw.com/what-role-do-drugs-play-in-juvenile-crimes/>. [cit. 2024-04-07].

ČERVENKA, Karel; ČÍRTKOVÁ, Ludmila; EXNER, Jindřich; FILÍPKOVÁ, Zdena; HOŘECKÁ, Miroslava et al., 2011. *Perspektivy práce s delikventní mládeží*. Brno: Občanské sdružení Ratolest Brno. ISBN 978-80-260-0137-9.

ČESKO, 1993. *Usnesení č. 2/1993 Sb., předsednictva České národní rady o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD* jako součástí ústavního pořádku České republiky – znění od 1. 10. 2021. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 16. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2#f1471505>.

ČESKO, 2003. *Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů* (zákon o soudnictví ve věcech mládeže) – znění od 1. 1. 2023. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 26. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2003-218#f2435085>.

ČESKO, 2009. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 16. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3918313>.

ČESKO, 2009. *Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník – znění od 1. 4. 2024*. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 27. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40#f3918312>.

ČESKO, 2012. *Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník – znění od 1. 1. 2024*. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 26. 3. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89#f4578843>.

ČESKO, 2016a. *Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich – znění od 1. 1. 2024*. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 16. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-250#f5848792>.

ČESKO, 2016b. *Zákon č. 251/2016 Sb., o některých přestupcích – znění od 1. 2. 2022*. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 16. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2016-251#f5849722>.

ČESKO, 2021. *Zákon č. 363/2021 Sb., zákon, kterým se mění zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony – znění od 30. 12. 2023*. In: <i>Zákony pro lidi.cz</i> [online]. © AION CS 2010–2024 [cit. 16. 4. 2024]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2021-363#f7273423>.

Educius z.s., 2024. *Ishikawův diagram*. Online. Copyright © 2011-2016 Managementmania. Dostupné z: <https://managementmania.com/cs/ishikawuv-diagram>. [cit. 2024-03-12].

FIRSTOVÁ, Jana a ZÁMEK, David, 2021. *Prevence kriminality – nedílná součást systému vnitřní bezpečnosti*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7676-057-8.

FIRSTOVÁ, Jana, 2014. *Kriminalita mládeže v sociálních souvislostech*. Plzeň: Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-521-0.

FIRSTOVÁ, Jana, 2021. *Kriminologie a prevence kriminality I: úvod do studia Skripta pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Armex Publishing. ISBN 978-80-87451-83-0.

GRŮVNA, Tomáš; SCHEINOST, Miroslav a ZOUBKOVÁ, Ivana, 2019. *Kriminologie*. 5., aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7598-554-5.

HAYES, Adam, 2023. *Ishikawa Diagram*. Online. Investopedia. Dostupné z: <https://www.investopedia.com/terms/i/ishikawa-diagram.asp>. [cit. 2024-03-12].

CHMELÍK, Jan, 2024. *Otázky spojené s mravnostní trestnou činností – I. část*. Online. Spolek českých právníků Všehrd. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/otazky-spojene-s-mravnostni-trestnou-cinnosti-i-cast_fda541ee-85de-4a77-bcff-ddf47408a78a. [cit. 2024-04-12].

JEDLIČKA, Richard a KOLEKTIV, 2015. *Poruchy socializace u dětí a dospívajících, Prevence životních selhání a krizová intervence*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5447-5.

JÍLEČKOVÁ, Monika, 2024. Online. *Prevence kriminality v České republice*. Dostupné z: <https://prevencekriminality.cz/prevence-kriminality/>. [cit. 2024-03-04].

MAREŠOVÁ, Alena; HAVEL, Radovan; MARTINKOVÁ, Milada a TAMCHYNA, Miroslav, 2015. *Násilná kriminalita v nejisté době*. Online. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. ISBN 978-80-7338-149-3. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/424.pdf>. [cit. 2024-04-10].

MARTÍNEK, Zdeněk, 2015. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. 2. rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-5309-6.

MATOUŠEK, Oldřich a KROFTOVÁ, Andrea, 2003. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, Oldřich a MATOUŠKOVÁ, Andrea, 2011. *Mládež a delikvence, možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 3. vydání. Praha: Portál, s.r.o. ISBN 978-80-7367-825-8.

MORAVCOVÁ, Eva; PODANÁ, Zuzana; BURIÁNEK, Jiří a A KOL., 2015. *Delikvence a mládež*. Pelhřimov: Stanislav Juhaňák – TRITON. ISBN 978-80-7387-860-3.

MV ČR, © 2024a. *Prevence kriminality*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx>. [cit. 2024-03-27].

MV ČR, © 2024b. *Úrovně preventivních aktivit*. Online. Ministerstvo vnitra České republiky. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/web-o-nas-prevence-prevence-kriminality.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>. [cit. 2024-03-27].

POLICIE ČR, © 2024. *Majetkové trestné činy*. Online. Policie České republiky. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/pomoc-obetem-tc-majetkove-trestne-ciny.aspx>. [cit. 2024-04-10].

SOUSTAVA STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ, 2024. *Ochrana dětí*. Online. Veřejná žaloba. Dostupné z: <https://verejnazaloba.cz/vice-o-sz/vse-podstatne-o-trestnim-rizeni/ochrana-poskozenych-a-ohrozenych-osob/ochrana-deti/>. [cit. 2024-04-27].

SVATOŠ, Roman, 2016. *Prevence kriminality*. Druhé aktualizované vydání. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, z.ú. ISBN 978-80-7556-009-4.

ŠÁMAL, Pavel; ŠÁMALOVÁ, Milada; SOTOLÁŘ, Alexander; HRUŠÁKOVÁ, Milana a VÁLKOVÁ, Helena, 2011. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck. ISBN 978-80-7400-350-9.

TEXTL, David, 2022. *Kriminalita a delikvence mládeže*. Online. Právní prostor. Dostupné z: <https://www.pravniprostor.cz/clanky/trestni-pravo/kriminalita-delikvence-mladeze>. [cit. 2024-04-22].

UNICEF, 2024. *UNICEF for every child* Online. Dostupné z: <https://www.unicef.org/child-rights-convention>. [cit. 2024-04-16].

VÁGNEROVÁ, Marie, 2008. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 4. vydání. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-414-4.

VS ČR, 2024. *Oddíl pro mladistvé odsouzené*. Online. Vězeňská služba České republiky. Dostupné z: <https://www.vscr.cz/organizacni-jednotky/veznice-svetla-nad-sazavou/sekce/oddil-pro-mladistve-odsouzene>. [cit. 2024-03-26].

ZOUBKOVÁ, Ivana a MOULISOVÁ, Marcela, 2004. *Kriminologie a prevence kriminality*. Praha: Armex publishing. ISBN 80-86795-05-5.

ZOUBKOVÁ, Ivana, 2002. *Kontrola kriminality mládeže*. Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk. ISBN 80-86473-08-2.

ŽATECKÁ, Eva a HRUŠÁKOVÁ, Milana, 2015. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-848-2.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ADHD	Porucha pozornosti s hyperaktivitou
Č	Číslo
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
Sb.	Sbírka
THC	Tetrahydrokanabidol
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund (Dětský fond Organizace spojených národů)
VS ČR	Vězeňská služba České republiky
Z.S.M.	Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)

SEZNAM GRAFŮ

<i>Graf 1 – Otázka č. 1 – pohlaví. (vlastní zpracování)</i>	39
<i>Graf 2 – Otázka č. 3 – věk. (vlastní zpracování)</i>	40
<i>Graf 3 – Otázka č. 5 – opatření financí. (vlastní zpracování)</i>	41
<i>Graf 4 – Otázka č. 6 – poměry v rodině. (vlastní zpracování)</i>	42
<i>Graf 5 – Otázka č. 6 – neúplná rodina. (vlastní zpracování)</i>	43
<i>Graf 6 – Otázka č. 6 – vztah s nevlastními rodiči. (vlastní zpracování)</i>	43
<i>Graf 7 – Otázka č. 7 – finanční poměry. (vlastní zpracování)</i>	44
<i>Graf 8 – Otázka č. 8 – počet sourozenců. (vlastní zpracování)</i>	45
<i>Graf 9 – Otázka č. 8 – starší sourozenec. (vlastní zpracování)</i>	45
<i>Graf 10 – Otázka č. 9 – péče od rodičů. (vlastní zpracování)</i>	46
<i>Graf 11 – Otázka č. 10 – řešení policejním orgánem. (vlastní zpracování)</i>	47
<i>Graf 12 – Otázka č. 11 – šikana. (vlastní zpracování)</i>	48
<i>Graf 13 – Otázka č. 12 – kriminalita. (vlastní zpracování)</i>	49
<i>Graf 14 – Otázka č. 13 – řešení policií. (vlastní zpracování)</i>	50
<i>Graf 15 – Otázka č. 14 – alkohol. (vlastní zpracování)</i>	51
<i>Graf 16 – Otázka č. 15 – cigarety. (vlastní zpracování)</i>	52
<i>Graf 17 – Otázka č. 15 – cigarety. (vlastní zpracování)</i>	53
<i>Graf 18 – Otázka č. 16 – drogy. (vlastní zpracování)</i>	54
<i>Graf 19 – Otázka č. 16 – možnosti drog. (vlastní zpracování)</i>	55
<i>Graf 20 – Otázka č. 16 – důvod užití látek. (vlastní zpracování)</i>	56
<i>Graf 21 – Otázka č. 17 – školní prostředí a drogy. (vlastní zpracování)</i>	57
<i>Graf 22 – Otázka č. 17 – školní prostředí a drogy. (vlastní zpracování)</i>	57
<i>Graf 23 – Otázka č. 18 – elektronické cigarety. (vlastní zpracování)</i>	58
<i>Graf 24 – Otázka č. 19 – nikotinové sáčky. (vlastní zpracování)</i>	59

<i>Graf 25 – Otázka č. 20 – ničení cizí věci. (vlastní zpracování)</i>	60
<i>Graf 26 – Otázka č. 21 – trestná činnost. (vlastní zpracování)</i>	61
<i>Graf 27 – Otázka č. 22 – usvědčení z trestné činnosti. (vlastní zpracování)</i>	62
<i>Graf 28 – Otázka č. 23 – bezpečnost ve škole. (vlastní zpracování)</i>	63
<i>Graf 29 – Otázka č. 24 – přednášky v rámci prevence. (vlastní zpracování)</i>	64
<i>Graf 30 – Otázka č. 25 – pomoc obětem nebo pachatelům. (vlastní zpracování)</i>	64

SEZNAM OBRÁZKŮ

<i>Obrázek 1 – Ishikawa diagram. (vlastní zpracování)</i>	36
---	----

SEZNAM TABULEK

<i>Tabulka 1 – Rozdělení prevence kriminality. (Moulišová, Zoubková, 2004, tabulka vlastní zpracování) .....</i>	<i>27</i>
<i>Tabulka 2 – Otázka č. 4 – škola. (vlastní zpracování) .....</i>	<i>40</i>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Dobrý den,

jmenuji se Michaela Kogejová a jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Fakultě logistiky a krizového řízení v Uherském Hradišti. Studuji obor zaměřený na ochranu obyvatelstva. Zpracovávám bakalářskou práci na téma „*Kriminalita mládeže a jejich trestní odpovědnost*“, jejíž součástí je dotazníkové šetření. Chtěla bych Vás požádat o vyplnění tohoto krátkého dotazníku, který je zcela anonymní a je zhotoven pouze pro studijní účely, v rámci průzkumu kriminality mládeže.

K označení vybrané odpovědi zakroužkujte písmenko před odpovědí. Odpovědi prosím zaznamenávejte podle pravdivé skutečnosti, pokud je v otázce více správných odpovědí, zakroužkujte všechny. Předem děkuji za spolupráci.

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Muž
- b) Žena
- c) Nechci uvádět své pohlaví

2. Kde bydlíte?

- a) Na vesnici
- b) Ve městě

3. Jaký je Váš věk?

- a) Do 15 let
- b) 15 let
- c) 16 let
- d) 17 let
- e) 18 let
- f) Nad 18 let

4. Jste žákem/studentem:

- a) Základní školy
- b) Střední školy
- c) Středního odborného učiliště

5. Finance si opatřujete:

- a) Od rodičů
- b) Chodím na brigády
- c) Krádežemi
- d) Jinak

Pokud jste uvedl/a odpověď JINAK, napište, jak si finance opatřujete.

---

6. Poměry v rodině:

- a) Moji rodiče jsou sezdání a žijí spolu
- b) Moji rodiče jsou rozvedení a žijí odděleně
- c) Moji rodiče žijí spolu, ale nejsou svoji.

- d) Moje matka žije s druhem (nevlastní otec)
- e) Můj otec žije s družkou (nevlastní matka)

Pokud jsou Vaši rodiče rozvedení, od kolika let žijete v neúplné rodině? _____

Pokud jste uvedl/a, že jeden z Vašich rodičů žije s druhem či družkou, máte hezký vztah a rozumíte si?

- a) Ano
- b) Ne

7. Pocházím z rodiny:

- a) Kde jsou dobré finanční poměry
- b) Kde jsme finančně zajištěni, ale nemám vše, co bych si přál
- c) Ze sociálně slabší rodiny

8. Počet sourozenců: _____ **Jste nejmladší?** a) Ano b) Ne

9. Rodiče se mi věnují:

- a) Jejich péče je z mého pohledu abnormální (příliš velká péče)
- b) Věnují se mi dostatečně
- c) Málo
- d) Vůbec se mi nevěnují

10. Byl někdo z Vašich rodičů řešen policejním orgánem pro?

- a) Trestný čin
- b) Přestupek
- c) Nebyl

11. Zažil/a jste někdy šikanu?

- a) Ano
- b) Ne

12. Setkal/a jste se někdy s někým, kdo páchal kriminalitu na Vaší škole?

- a) Ano, všiml/a jsem si **drogové kriminality** (např. distribuce drog, držení návykových látek)
- b) Ano, všiml/a jsem si, že ve škole dochází k **majetkové kriminalitě** (např. krádeže, ničení cizího majetku)
- c) Ano, všiml/a jsem si, že ve škole dochází k **násilné kriminalitě** (např. šikana, kyberšikana, stalking, násilí)
- d) Ano, všiml/a jsem si **hospodářské kriminality** (např. padělání měny, porušování autorského zákona)
- e) Ano, všiml/a jsem si, že ve škole dochází k **mravnostní kriminalitě** (např. sexuální obtěžování)
- f) Ne, ve škole jsem si ničeho nevšiml/a

13. Byl jsi někdy řešen policií?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud jste uvedl/a ANO, za co jste byl/a řešen/ a

---

14. V kolika letech jste poprvé vyzkoušel/a alkohol?

a) 12	e) 16
b) 13	f) 17
c) 14	g) 18 a více
d) 15	h) Neokusil

15. Zkoušel/a jste někdy kouřit?

- a) Ano   b) Ne

Pokud je Vaše odpověď ano, kolikrát jste zkoušel/a kouřit?

- a) Jednou   b) Vícekrát   c) Kouřím pravidelně

16. Drogy nebo jiné omamné látky jsem:

- a) Jednou jsem je vyzkoušel/a nic mi to neříká
b) Občas užívám drogy nebo jiné omamné látky
c) Drogy a jiné omamné látky užívám pravidelně
d) Neužil/a jsem

**Pokud jste drogu vyzkoušel/a, popřípadě užíváte, zakroužkujte kterou?
(odpovědi může být více):**

a) Alkohol	i) Kokain
b) Amfetamin	j) Kratom
c) Analgetika	k) LSD
d) CBD	l) Morfium (opium)
e) Extáze	m) Pervitin
f) Hašiš	n) THC
g) HHC	
h) Kofein	

Co Vás vedlo k tomu, abyste vyzkoušel/a omamnou látku?

- a) Nechal/a jsem se vyhecovat
b) Těžká životní situace
c) Začalo to v období Covidu-19
d) Zajímalo mě, co to se mnou udělá

17. Víte o někom, kdo ve školním prostředí má problém s drogami, například, že jsou pravidelnými uživateli, nebo k nim mají přístup?

- a) Víím o spolužácích, kteří mají zkušenost s drogami
b) Víím o spolužácích, kteří drogy dokážou sehnat
c) Víím o spolužácích, kteří drogy pravidelně konzumují
d) Ne, o nikom takovém nevím

18. Vyzkoušel/a jste, popřípadě užíváte elektronické cigarety?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevyzkoušel/a

19. Vyzkoušel/a jste, popřípadě užíváte nikotinové sáčky?

- d) Ano
- e) Ne
- f) Nevyzkoušel/a

20. Zničil/a jste někdy úmyslně nějakou věc, která nebyla Vaše?

- a) Ano
- b) Ne

Pokud je Vaše odpověď ano, uveďte, z jakého důvodu jste to udělal/a?

---

21. Pokud jste se někdy dopustil/a trestné činnosti, jaká to byla?

a) Loupež	h) Porušování domovní svobody
b) Krádež	i) Jiné
c) Ublížení na zdraví	j) Nedopustil/a jsem se žádné trestné činnosti
d) Výtržnictví	
e) Poškození cizí věci	
f) Vydírání	
g) Výroba, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek	

22. Z jaké trestné činnosti jste byl/a usvědčen/a?

- a) Loupež
- b) Krádež
- c) Ublížení na zdraví
- d) Výtržnictví
- e) Poškození cizí věci
- f) Vydírání
- g) Výroba, přechovávání a distribuce omamných a psychotropních látek
- h) Porušování domovní svobody
- i) Jiné
- j) Nebyl/a jsem usvědčen/ z žádné trestné činnosti

23. Cítíte se ve své škole bezpečně v rámci ohrožení kriminalitou nebo drogami?

- a) Ano
- b) Ne

24. Proběhla na Vaší škole přednáška v rámci drogové prevence a kriminality?

- a) Ano
- b) Ne

25. Ocitli jste se v situaci, kdy máte problém s drogami, nebo s kriminalitou (ať už jste oběť nebo pachatel), potřebujete pomoc se svěřit, poradit, či pomoci s řešením, na koho se obrátíte?

- a) Na rodiče
- b) Na své kamarády
- c) Na školního psychologa
- d) Výchovného poradce ve škole
- e) Zavolám na tísňovou linku (Linka důvěry, linka bezpečí)
- f) Zvolím pomoc na internetu
- g) Zvládnou to sám
- h) Nebudu to řešit